

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Навчально-науковий інститут № 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Організація роботи дільничного офіцера поліції
на поліцейській дільниці**

Костюк В.Л., Жук О.М., Мозоль В.В., Литвин В.В.

КИЇВ-2018

УДК: 351.754.5+159 (Охорона громадського порядку і спокою, публічні демонстрації. Маніфестації. Святкові ходи. Процесії. публічні богослужіння + психологія).

Організація роботи дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці: методичні рекомендації / Костюк В.Л., Жук О.М., Мозоль В.В., Литвин В.В. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 89 с.

Рецензенти:

Герман Д.М. – начальник сектору превенції Бориспільського ВП РУ НП у Київській області, майор поліції;

Кузьменко О.В. – завідувач кафедри адміністративного права і процесу НАВС, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції.

Авторський колектив:

Костюк В.Л. – завідувач наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку ННІ №3 НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, підполковник поліції;

Жук О.М. – провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку ННІ №3 НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, підполковник поліції;

Мозоль В.В. – старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку ННІ №3 НАВС, кандидат юридичних наук, підполковник поліції;

Литвин В.В. – науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку ННІ №3 НАВС, лейтенант поліції;

Схвалено та рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ.

Висвітлені завдання, основні напрями діяльності, повноваження та нормативно-правова база діяльності дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці.

Визначені основні обов'язки дільничного офіцера поліції, особливості організації роботи в сільській місцевості. Сформульований зміст роботи дільничного офіцера поліції щодо організації прийому громадян, розгляду та вирішення їх заяв, скарг і пропозицій. Розкрита сутність, форми, методи та організація індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції.

Надана характеристика діяльності дільничного офіцера поліції щодо роботи з населенням та громадськими формуваннями на поліцейській дільниці, а саме проаналізований зарубіжний досвід взаємодії поліції та громадськості щодо забезпечення публічної безпеки та порядку і його впровадження в Україні.

Методичні рекомендації розраховані на практичних працівників підрозділів превентивної діяльності, дільничних офіцерів поліції, представників громадських формувань, а також професорсько-викладацький склад, ад'юнктів, студентів та курсантів.

Організація роботи дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці

Зміст

Вступ

Розділ 1. Завдання, основні напрями діяльності, повноваження та нормативно-правова база діяльності дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці

1.1. Поняття та призначення служби дільничних офіцерів поліції, її місце в правоохоронній системі: історично-правовий експурс

1.2. Завдання, основні напрями діяльності, повноваження дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці

1.3. Правова основа діяльності служби дільничних офіцерів поліції

Розділ 2. Організація діяльності дільничного офіцера поліції

2.1. Організація роботи дільничних офіцерів поліції на поліцейській дільниці

2.2. Особливості організації роботи дільничних офіцерів поліції в сільській місцевості

2.3. Основні обов'язки дільничного офіцера поліції

2.4. Зміст роботи дільничного офіцера поліції щодо організації прийому громадян, розгляду та вирішення їх заяв, скарг і пропозицій

2.5. Сутність, форми та методи індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції

2.6. Організація індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції

Розділ 3. Характеристика діяльності дільничного офіцера поліції щодо роботи з населенням та громадськими формуваннями на поліцейській дільниці з охорони публічного порядку

3.1. Аналіз зарубіжного досвіду взаємодії поліції та громадськості щодо забезпечення публічної безпеки та порядку, та його впровадження в Україні

3.2. Взаємодія служби дільничних офіцерів поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Національна поліція України посідає важливе місце в напрямі забезпечення формування правової держави та громадського суспільства, діяльність її потребує постійного удосконалення, обумовленого сучасними потребами економічного, політичного, соціального життя суспільства. В умовах існуючих в Україні антисоціальних проявів держава шукає науково обґрунтовані форми і методи максимального зниження їх негативних наслідків, в тому числі вирішення завдань удосконалення охорони публічного порядку, забезпечення публічної безпеки та розкриття злочинів. Визначальне місце у сфері попередження та профілактики злочинів і адміністративних правопорушень, охороні публічного порядку та громадської безпеки належить дільничним офіцерам саме на них покладено основний обсяг правоохоронних функцій Національної поліції на території поліцейських ділянок, здійснення заходів попередження і припинення злочинів та правопорушень.

Дільничний офіцер поліції (далі – ДОП) є представником правоохоронних органів на поліцейській дільниці. Постійне спілкування з громадянами та вирішення широкого кола проблем висуває щодо особи дільничного офіцера поліції підвищені вимоги, які мають відображатись у професійній підготовці цієї категорії посадових осіб. Універсальний характер діяльності дільничного офіцера поліції вимагає від нього широкого кола знань, вмінь та навичок. Важливо щоб працівник був якомога краще підготовлений до ефективного виконання службових обов'язків, від належного виконання яких залежить забезпечення захисту прав і свобод громадян, охорона громадського порядку, профілактика, попередження та розкриття злочинів.

У своїй діяльності дільничні офіцери вступають в чисельні відносини з іншими державними органами, підприємствами, установами, організаціями і громадянами, а також з вищестоящими, підлеглими й іншими службовими особами

усередині своєї системи. Ці відносини регулюються нормами адміністративного права і є, в цьому зв'язку, адміністративно-правовими. У залежності від того, де складаються відносини, де вони виникають і розвиваються (поза Національною поліцією чи усередині їхньої системи), розрізняються норми, які регулюють як ці відносини, так і зміст, форми, способи реалізації відносин.

Діяльність дільничних регулюється, Законом України “Про Національну поліцію”, іншими нормами. Ці норми складають правову основу при призначенні дільничних офіцерів поліції на посаду, переміщенні, присвоєнні їм спеціальних звань, застосування заохочень, дисциплінарної відповідальності, вирішенні питань правового та соціального захисту і т. ін. Відносини в таких випадках виникають між Національною поліцією та ДОП або іншими співробітниками.

Зовнішня адміністративна діяльність характеризується обов'язковістю вказівок (розпоряджень) дільничних офіцерів поліції для іншої сторони правовідносин таких, наприклад, як вказівки дільничного офіцера поліції про припинення правопорушення, вимога зупинити транспортний засіб з метою доставки у лікувальний заклад осіб, які потребують термінової медичної допомоги і т. ін. Профілактичний характер адміністративної діяльності дільничного офіцера поліції обумовлює необхідність з метою досягнення найбільшого результату вступати у відносини, які характеризуються рівністю сторін, співробітництвом.

У своїй повсякденній діяльності служба дільничних офіцерів поліції керується Конституцією України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами МВС України, Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, законами України «Про Національну поліцію», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», інших актів законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України.

Серед нормативно-правових актів, якими служба дільничних офіцерів поліції керується у своїй роботі, основною є Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затверджена наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650.

Необхідно відмітити певні особливості функцій і принципів роботи дільничних офіцерів поліції. Під принципами діяльності дільничних офіцерів поліції слід розуміти основні положення, на засадах яких здійснюється адміністративна діяльність. Виражені в правових нормах, принципи представляють собою загальні положення, на яких повинна будуватися і здійснюватися адміністративна діяльність.

Розділ 1. Завдання, основні напрями діяльності, повноваження та нормативно-правова база діяльності дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці

1.1. Поняття та призначення служби дільничних офіцерів поліції, її місце в правоохоронній системі: історично-правовий екскурс

Поняття “служба дільничних офіцерів поліції” можна дослідити з таких позицій: 1) як вид державної діяльності; 2) з позицій організаційно-управлінських, тобто як структурний підрозділ Національної поліції; 3) крім цього, особливий характер виконуваних завдань та їх регламентація різними галузями права, насамперед, адміністративного надає підстав для визначення служби дільничних офіцерів поліції як правового інституту.

Основні напрями діяльності дільничних офіцерів поліції: адміністративна, профілактична, оперативно-розшукова і кримінально-процесуальна діяльність, а також соціально-правове обслуговування населення. Усі зазначені напрями мають профілактичну спрямованість, націлену на охорону публічного порядку і боротьбу зі злочинністю.

Для з'ясування місця і ролі служби дільничних офіцерів поліції в структурі Національної поліції доцільно простежити історію розвитку цієї служби в структурному і функціональному аспектах.

Першою згадкою про адміністративно-поліцейський розподіл на земельні квартали як прообраз адміністративної дільниці був наведений у “Статуті благочиння або поліцейський” від 8.04.1782 р. Запроваджений ще Петром 1 адміністративно-поліцейський розподіл на сотні було замінено на квартали, в яких налічувалось приблизно від 50 до 100 дворів. Так, у Києві в 1785 році була створена управа благочиння. Місто налічувало 6 частин і кожна мала по 5 кварталів. Керівником управи був городничий, якому підпорядковувались приватні пристави. В кварталі призначався квартальний наглядч та його помічник (поручик). Наглядч щоденно о 7 годині ранку доповідав приватному приставу о пригодах в межах кварталу. Саме йому належало безпосередньо забезпечити порядок і

безпеку, виконання законів і положень Статуту благочину в кварталі.

Реформи 60-70 років XIX століття в Росії мали певні наслідки. 25 грудня 1862 року були затверджені “Тимчасові правила про устрій поліції в містах губерній”, якими об’єднались підрозділи міської та земської поліції і на їх базі утворені уїзні поліцейські управління. На відміну від адміністративно-поліцейського розподілу, передбаченого “Статутом благочиння або поліцейським”, “Тимчасові правила про устрій поліції в містах і уїздах губерній” передбачали особливий порядок устрою поліції в столицях Санкт-Петербурзі та Москві. Поліцію очолював оберполіцмейстер, якому підпорядковувались три поліцмейстера, що виконували інспекторські функції, і два чиновника з особливих доручень. Низовою ланкою поліцейської структури були дільниці, які очолював пристав. Дільниці розподілялись на околотки, які очолював околоточний наглядач (прообраз дільничного офіцера поліції). Околоточні керували городовими постової служби, наглядали за зовнішнім порядком, освітленням вулиць і дворів, вірністю ведіння домових книг, пропискою паспортів, своєчасним відкриванням та закриванням торговельних закладів, і іншим.

Відповідно до "Інструкції про організацію радянської Робочо-селянської міліції", затвердженої Народним комісаріатом внутрішніх справ (НКВС) і Народним комісаріатом юстиції (НКЮ) Російської Радянської Соціалістичної Федеративної Республіки (РРСФР) 12 жовтня 1918 р., посади дільничних не передбачалися. Проте у ст. 3 було вказано, що в радянську Робочо-селянську міліцію, поряд з іншими робітниками, входять старші міліціонери, робота яких будується за дільничним принципом. Призначення на посади старших міліціонерів провадилося начальниками міліції з наступним затвердженням завідуючими відділами управління виконкому повітової (міської) Ради депутатів. Старші міліціонери підпорядковувалися начальникам повітової (міської) міліції і самі мали у своєму підпорядкуванні рядових міліціонерів.

Слід зазначити, що в містах ідея запровадження інституту дільничного виникла і втілювалась у життя нормативно і організаційно дещо раніше. Так, питання про введення в штати міської міліції посади дільничного наглядача (в

наступному – дільничного інспектора міліції), почала обговорюватись в пресі уже наприкінці 1922 – на початку 1923 року. 17 листопада 1923 р. Наказом Центрального адміністративного управління НКВС РРФСР була введена в дію Інструкція дільничному наглядачеві. В ній передбачалось, що зоною діяльності дільничних наглядачів є підрайон в містах число мешканців в яких складає 4-5 тисяч чоловік.

Початком утворення в сільській місцевості дільниць і закріплення за ними міліціонерів було покладено в 1924-1925 рр. В цей період склалося два способи організації служби дільничних наглядачів:

- 1) всі міліціонери знаходились при волосному (районному) центрі, а територія волості (району) була розподілена на адміністративні (міліцейські) дільниці.

- 2) управління волосної (районної) міліції розташовувалось у волосному (районному) центрі, а міліціонери – на своїх дільницях при сільрадах.

Найбільше розповсюдження мав другий спосіб організації служби дільничних наглядачів. Центром міліцейської дільниці була одна із сільрад, з таким розрахунком, щоб радіус дільниці, яка обслуговується міліціонером, не перевищувала 15-25 км. Цей засіб мав наступні позитивні сторони: наближав міліцейський апарат до сільського населення; зробив його гнучкішим; полегшив можливості щодо швидкого реагування на різноманітні вимоги, які висувались до адміністративних органів сільським населенням; надавав можливість ближче та краще знайомитись зі своєю дільницею.

Серед інших організаційних змін необхідно відмітити той факт, що спеціальним наказом № 109 від 13.02.1930 р. НКВС РСФСР перейменовано дільничних наглядачів міської місцевості і сільських міліціонерів районних адмінвідділень в дільничних інспекторів міліції із збереженням за ними прав і обов'язків, встановлених раніше. Саме цю дату слід вважати початком функціонування служби дільничних інспекторів міліції.

Таким чином, вже в перші роки після створення Радянської міліції в її структурі виникла представницька (тобто підпорядковувалась безпосередньо

начальнику органа) організаційно-розпорядницька ланка – старший міліціонер, який і став основою служби дільничних інспекторів міліції (дільничних інспекторів міліції, дільничних наглядачів, волосних міліціонерів, дільничних інспекторів, дільничних уповноважених), що організаційно входять (із 1923 р. по 1974 р.) в адміністративну (зовнішню) службу міліції. У 1974-1983 рр. дільничні інспектори входили в систему профілактичної служби міліції в структурі карного розшуку. У 1983 р. дільничні інспектори міліції були виведені із складу карного розшуку і, на рівні міськрайоргану внутрішніх справ, стали самостійною службою.

В інспекторських підрозділах МВС СРСР, УВС були створені групи (4-5 чоловік) для контролю за діяльністю начальників міськрайорганів внутрішніх справ по керівництву дільничними інспекторами міліції. Проте, цей управлінський апарат не був спроможний повною мірою забезпечувати вирішення поставлених перед службою завдань. Основний обсяг функцій щодо безпосереднього керівництва дільничними інспекторами було покладено на керівників міськрайорганів внутрішніх справ і їхніх перших заступників. При великій кількості (до 100) і різноплановості функціональних обов'язків, а також при фактичній відірваності дільничних інспекторів від їхнього безпосереднього керівництва (на одного керівника припадало від 15 до 20, а, в деяких органах, до 50 дільничних інспекторів) багато керівників МРВВС не могли повною мірою зосередити увагу дільничних на найбільш важливих напрямках їхньої діяльності і забезпечити дієвий контроль за їхньою роботою.

У 1986 р. служба дільничних інспекторів увійшла до складу служби охорони громадського порядку, де були створені відповідні організаційні структури: від управління в Головному Управлінні охорони громадського порядку (ГУ ОГП) МВС СРСР до відділень (груп) і інспекторів у міськрайорганах. Подальші організаційні зміни тривали.

На основі постанови Ради Міністрів СРСР від 25 листопада 1988 року № 86-26 у МВС СРСР було прийняте рішення про виділення в структурі ГУ ОГП Управління профілактичної служби. Пізніше, в МВС СРСР створене Управління профілактичної служби на правах головного, у структуру якого увійшли три

самостійних Управління МВС СРСР. Ця профілактична служба була утворена за рахунок об'єднання співробітників різних підрозділів і служб органів внутрішніх справ: дільничних інспекторів міліції; співробітників інспекцій в справах неповнолітніх; інспекцій виправних робіт; кабінетів профілактики медичних виверезників; управлінь, відділів і відділень у МВС, МУВС, УВС, на які покладені функції керівництва і організації роботи з переліченими службами і підрозділами, а також за рахунок часткового розподілу штатної чисельності апаратів карного розшуку по виправних справах, які виконували профілактичні завдання з боротьби з наркоманією, проституцією, побутовою і рецидивною злочинністю, щодо перевиховання осіб, засуджених до покарання не пов'язаних із позбавленням волі.

У зв'язку з набуттям Україною незалежності, прийняттям Конституції України, Закону України “Про міліцію” в органах внутрішніх справ України відбулися певні зміни. В складі Міністерства внутрішніх справ України, наказом від 20.11.1997 р. утворено Головне управління адміністративної служби міліції (ГУАСМ). ГУАСМ здійснює свою діяльність щодо охорони громадського порядку, профілактики та розкриття злочинів у взаємодії з іншими службами і підрозділами органів внутрішніх справ, державними органами та органами місцевого самоврядування і об'єднаннями громадян, у тому числі, інших держав; з підприємствами, установами, організаціями, незалежно від форм власності та господарювання, підрозділами Міноборони, Служби безпеки, Держкомкордону, Державної митної служби; з посадовими і службовими особами та громадянами, а також надає їм необхідну практичну допомогу. До складу цієї служби, крім підрозділів з організації і охорони громадського порядку, забезпечення масових заходів та організації роботи підрозділів “Беркут”, організації діяльності спеціальних установ міліції, дозвільної системи, роботи з населенням та громадськими формуваннями, паспортної, реєстраційної та міграційної роботи, координації діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ у районах радіоактивного забруднення, входять і підрозділи дільничних інспекторів міліції.

7 листопада 2015 року створена Національна поліція України. У 2016 році виникла назва дільничних офіцерів поліції.

Із історії створення і розвитку інституту дільничних офіцерів поліції можна зробити ряд висновків, осмислення яких дозволяє сформулювати положення щодо напрямків діяльності цієї служби в сучасних умовах:

1. Дільничні офіцери з'явилися в складі поліції тоді, коли будь-яких інших постійно діючих підрозділів безпосередньо на території практично не було. За часів Радянського Союзу у багатьох місцях вони були першими і єдиними представниками не тільки поліції, але і реальної влади взагалі, функція організації була для них, із самого початку, головною, але, в наступному, відійшла на другий план.

2. З часом коло службових обов'язків дільничних офіцерів постійно розширювалося. Це було пов'язано, насамперед, із тим, що створення нових підрозділів і спеціалізація служб поліції взагалі фактичного виходили за межі поліцейської дільниці. У цих умовах певна частина їхніх функцій покладалася на дільничних. Об'єктивний процес спеціалізації поліції поступово призвів до надмірної універсалізації оперативно-службової діяльності дільничних. Поліцейська дільниця з форми організації роботи перетворився, у свого роду, форму обслуговування населення.

3. Діяльність дільничних стає більш багатофункціональною.

Сутність адміністративної діяльності дільничних полягає в діяльності, яка спрямована на охорону публічного порядку, забезпечення громадської безпеки, здійснення дозвільної системи, адміністративного нагляду, попередження та припинення правопорушень, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, виховання громадян у дусі додержання законів і т. ін.

Із визначення поняття адміністративної діяльності дільничних, можна зробити висновок, що вона цілком спрямована на організацію і здійснення охорони публічного порядку, протидію його порушенням.

Серед основних напрямків діяльності дільничних щодо забезпечення правопорядку на закріпленій поліцейській дільниці, варто виділити:

- адміністративну діяльність;

- попереджувальну діяльність;
- участь у розкритті злочинів;
- проведення профілактичної роботи серед осіб, схильних до вчинення злочинів та інших правопорушень;
- надання в межах своєї компетенції допомоги громадянам, посадовим особам, підприємствам, установам, організаціям і громадським об'єднанням у здійсненні їх законних прав і інтересів.

Адміністративна діяльність є одним із головних напрямків роботи дільничного офіцера, що здійснює практичне впровадження в життя законів і нормативних актів у сфері охорони публічного порядку. В загальних витратах робочого часу дільничних зазначених напрямків складає:

- адміністративна – 41,4%;
- попереджувальна – 24,8%;
- участь і розслідуванні злочинів – 20,9%;
- по наданню допомоги громадян і інших посадових осіб у здійсненні їхніх прав і законних інтересів – 12,9%.

Адміністративна діяльність дільничних офіцерів поліції – це цілеспрямована, організуюча виконавча і розпорядча діяльність, яка полягає у безпосередньому, повсякденному, практичному здійсненні завдань і функцій держави щодо забезпечення публічної безпеки, охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю на поліцейській дільниці.

Служба дільничних до повноважень яких належить адміністративна діяльність, займає особливе місце тому, що поєднує і забезпечує: охорону публічного порядку безпеки, здійснює дозвільну систему, адміністративний нагляд, попереджує, припиняє і притягує до відповідальності осіб які вчинили правопорушення, попереджує правопорушень серед неповнолітніх, охороняє приватну, державну, колективну й інші форми власності, забезпечує контроль за дотриманням правил перебування в Україні іноземців і осіб без громадянства й ін. Для здійснення своїх повноважень, дільничні мають право застосувати до порушників заходи адміністративно-процесуального забезпечення й

адміністративних стягнень.

Зміст діяльності, спрямованої на охорону публічного порядку, складають такі адміністративно-правові відносини:

- по-перше, відносини усередині підрозділу дільничних у процесі організації і практичного вирішення завдань щодо забезпечення публічного порядку і безпеки;
- по-друге, відносини, які виникають під час повсякденної безпосередньої охорони публічного порядку і забезпечення публічної безпеки силами і засобами дільничних і громадськості.

У першому випадку мова йде про визначення штатів, про підбір та розміщення кадрів, їх навчання, про планування охорони публічного порядку, про організацію та практичне забезпечення цього порядку, про здійснення функцій контролю (дільничними офіцерами з боку старших дільничних офіцерів) і т. ін., тобто про внутрішню організаційні відносини (внутрішню організаційна діяльність дільничних).

У другому випадку маються на увазі відносини, складаються в зв'язку з охороною публічного порядку, наприклад, такі відносини, які виникають у зв'язку із вчиненням громадянином адміністративного правопорушення, або у зв'язку із зверненням громадянина до дільничного під час особистого прийому. Суб'єктами таких відносин є: громадяни, органи, підприємства, установи, їхні посадові особи. Такі відносини належать до зовнішньої адміністративної діяльності дільничних і виражаються у безпосередньому забезпеченні дотримання громадянами, посадовим особам вимог законодавства, у здійсненні заходів, спрямованих на попередження, припинення порушень і притягнення винуватих до відповідальності.

Внутрішньо-організаційна і зовнішня діяльність дільничних офіцерів взаємозалежні і спрямовані на вирішення головного завдання, створення для громадян і посадових осіб найбільш сприятливих умов для праці, відпочинку, забезпечення потреб, реалізації прав і законних інтересів.

Характерними рисами діяльності дільничних офіцерів є:

- державно-владний і організаційний характер;

- підпорядкованість і підконтрольність у процесі її здійснення відповідним державним органам;
- законність;
- профілактична спрямованість.

Державно-владний характер діяльності дільничних офіцерів поліції полягає у здійсненні покладених на них адміністративно-правових повноважень від імені держави, у межах компетенції, які строго визначені законами і іншими правовими актами (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, накази МВС, відповідні інструкції, тощо). Співробітники органів охорони правопорядку, виконуючи адміністративні функції, виступають як суб'єкти управління (представники влади), яким надано право давати обов'язкові для виконання приписи, вказівки, застосовувати, в необхідних випадках, примусові заходи впливу. Тому стосовно об'єктів управління виконавча діяльність дільничних офіцерів поліції, є разом з тим, і розпорядчою.

Адміністративна діяльність дільничних офіцерів – безпосередньо організуюча діяльність. Організаційна сутність діяльності ДОП виражається у спільній цілеспрямованій діяльності уповноважених посадових осіб, громадян, іноземців, осіб без громадянства щодо вирішення завдань у правоохоронній сфері, охороні публічного порядку. За для цього посадовими особами вирішуються питання, пов'язані з функціонуванням системи управління Національною поліцією, координуванням діяльності учасників суспільних відносин у правоохоронній сфері, організовується спільна робота, здійснюються контроль і нагляд за ходом її виконання. До здійснення охорони публічного порядку дільничні залучають громадських помічників ДОП, громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону

Підпорядкованість і підконтрольність адміністративної діяльності дільничних офіцерів поліції відповідним органам державної влади визначена Конституцією України. Це має значення для організації боротьби з правопорушеннями, посилює відповідальність за виконання покладених на них завдань, забезпечує ефективний контроль за їхньою роботою, сприяє координації

діяльності різних підрозділів і громадських формувань. Представницькі органи і органи виконавчої влади несуть відповідальність за стан правопорядку на своїй території. Вони покликані створювати умови для підвищення ефективності адміністративної діяльності.

Підзаконність адміністративної діяльності логічно впливає з її підзвітності і підконтрольності. Закон України "Про Національну поліцію", Кодекс України про адміністративні правопорушення інші нормативні акти визначають напрямки роботи і засоби досягнення цілей. Законність здійснюється постійно в співпраці з громадянами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами. Будь-яке відхилення від закону може завдати істотної шкоди правам і законним інтересам громадян, органам, підприємствам, установам, організаціям. Законність як одна з основних рис адміністративної діяльності означає, що дільничні мають здійснювати свої повноваження у межах чинного законодавства, а, з іншого боку, громадяни, іноземці, особи без громадянства, посадові особи, з якими співпрацює дільничний мають діяти у межах нормативних актів.

Законність адміністративної діяльності має велике значення тому, що в процесі її здійснення, насамперед, виконуються вимоги, приписи закону. Норми закону застосовуються дільничними у зв'язку з конкретними життєвими ситуаціями й обставинами. За для цього дільничні можуть давати безпосередні розпорядження (наприклад, вимагати припинення правопорушення, припиняти рух транспорту чи пішоходів у визначених випадках) або вчиняти дії, (застосовувати заходи впливу до правопорушників).

Профілактична спрямованість діяльності офіцерів забезпечується, насамперед, такою організацією роботи їх підрозділів, певних засобів, які б створювали максимальні умови для розвитку цивілізованих відносин у сфері публічного порядку і безпеки, для суворого дотримання законодавства, для попередження його порушень. Успіх у цій роботі досягається тільки за умов глибокого, всебічного вивчення стану публічного порядку, громадської безпеки, причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень, дієвому, обґрунтованому розташуванню наявних сил і засобів, а також високим професіоналізмом

дільничного офіцера.

1.2. Завдання, основні напрями діяльності, повноваження дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці

Виходячи із змісту завдань діяльності дільничних офіцерів поліції, цю службу в цілому можна визначити як таку, що регламентується сукупністю норм різних галузей права, у першу чергу адміністративного права, яке визначає виконавчо-розпорядчу підзаконну діяльність окремих підрозділів, дій їх особового складу щодо організації і практичного вирішення комплексу поставлених завдань.

Служба дільничних офіцерів поліції має особливості, зумовлені тими завданнями, які покладені на неї, що дозволяє розглядати її з позиції окремого органу (підрозділу) Національної поліції. Ці завдання відрізняються складністю і виконуються в процесі охорони публічного порядку на адміністративних дільницях. Вона має за своєю суттю особливу функціональну природу: з одного боку, як адміністративна служба, а з іншого боку – як служба, спеціально призначена для ведення загальної і індивідуально-профілактичної, виховної роботи з особами, схильними до вчинення злочинів і адміністративних проступків.

Завданнями ДОП на поліцейській дільниці є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Завданнями ДОП на поліцейській дільниці є:

- 1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;

2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;

3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

4) ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем ЄІС МВС;

5) співпраця з групами реагування патрульної поліції (далі - ГРПП) щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції;

6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції у разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;

7) організація та контроль діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методики й тактиці роботи на поліцейській ділянці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів;

8) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки.

Основні напрями діяльності ДОП:

1) здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень;

2) виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення;

3) ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

4) здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

5) у випадках, визначених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;

6) доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

7) ужиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;

8) ужиття заходів для запобігання вчиненню насильства в сім'ї та його припинення;

9) здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;

10) взаємодія відповідно до законодавства у межах контрольованих прикордонних районів з дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення превентивних заходів з протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні, отримання інформації про шляхи проникнення та накопичення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих поблизу державного кордону, які здійснюють незаконні операції з переміщення товарів;

11) вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснення приводу у виконавчому провадженні;

12) участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі.

ДОП з метою виконання своїх обов'язків мають наступні повноваження:

1) вимагати від осіб пред'явлення документів, що посвідчують їх особу, та інших документів у випадках, визначених статтею 32 Закону України «Про Національну поліцію»;

2) опитувати осіб у випадках, визначених статтею 33 Закону України «Про Національну поліцію»;

3) застосовувати заходи, передбачені статтями 30, 31 Закону України «Про Національну поліцію»;

4) затримувати підозрюваних у вчиненні кримінального або адміністративного правопорушення, доставляти таких осіб до поліцейської станції або органу (підрозділу) поліції. Відомості стосовно осіб, доставлених до поліцейської станції, фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення (далі - Журнал), передбаченому Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1376, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 01 грудня 2015 року за № 1496/27941. За наявності технічної можливості Журнал ведеться в електронному вигляді;

5) у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;

6) відповідно до статті 38 Закону України “Про Національну поліцію” проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках;

7) здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень, установлених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;

8) здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин та матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил використання;

9) здійснювати в межах, визначених Законом України «Про Національну поліцію», поліцейське піклування;

10) застосовувати поліцейські заходи примусу у випадках та порядку, визначених Законом України «Про Національну поліцію»;

11) здійснювати превентивні поліцейські заходи, передбачені частиною першою статті 31 Закону України «Про Національну поліцію», з метою отримання та перевірки інформації стосовно причетності до вчинення кримінальних або інших правопорушень осіб, які мешкають на закріпленій ділянці;

12) залучати ГРПП для надання допомоги при затриманні та доставлянні осіб, які вчинили правопорушення, виконанні ухвал суду про привід свідків та підозрюваних до суду та в інших необхідних випадках за погодженням з керівництвом патрульної поліції територіального (відокремленого) підрозділу поліції;

13) проводити перевірку прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному статтею 20 Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк»;

14) вживати у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування.

У разі виявлення дитини, розлученої із сім'єю, ДОП невідкладно повідомляє про такий факт територіальний орган ДМС і орган опіки та піклування за місцем виявлення дитини.

У разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини на підставі рішення районної, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчого органу міської, районної у місті ради служба у справах дітей разом з представниками закладу охорони здоров'я вживають заходів до відібрання дитини у батьків та тимчасово влаштовують її відповідно до чинного законодавства.

15) використовувати інші повноваження, визначені законодавством України.

1.3. Правова основа діяльності служби дільничних офіцерів поліції

Правова основа діяльності дільничного офіцера поліції складається з адміністративно-правового регулювання і адміністративно-правових відносин, у які вони вступають з громадянами, підприємствами, установами, організаціями і їх посадовими особами.

У процесі адміністративної діяльності дільничні офіцери вступають в чисельні відносини з іншими державними органами, підприємствами, установами, організаціями і громадянами, а також з вищестоящими, підлеглими й іншими службовими особами усередині своєї системи. Ці відносини регулюються нормами адміністративного права і є, в цьому зв'язку, адміністративно-правовими. У залежності від того, де складаються відносини, де вони виникають і розвиваються

(поза Національною поліцією чи усередині їхньої системи), розрізняються норми, які регулюють як ці відносини, так і зміст, форми, способи реалізації відносин.

Внутрішня адміністративна діяльність дільничних регулюється, Законом України “Про Національну поліцію”, іншими нормами. Ці норми складають правову основу при призначенні дільничних офіцерів поліції на посаду, переміщенні, присвоєнні їм спеціальних звань, застосування заохочень, дисциплінарної відповідальності, вирішені питань правового та соціального захисту і т. ін. Відносини, в таких випадках, виникають між Національною поліцією та ДОП, або іншими співробітниками.

Зовнішня адміністративна діяльність характеризується обов'язковістю вказівок (розпоряджень) дільничних офіцерів поліції для іншої сторони правовідносин. Такі, наприклад, як вказівки дільничного офіцера поліції про припинення правопорушення, вимога зупинити транспортний засіб з метою доставки у лікувальний заклад осіб, які потребують термінової медичної допомоги і т. ін.

Профілактичний характер зовнішньої адміністративної діяльності дільничного офіцера поліції обумовлює необхідність, з метою досягнення найбільшого результату, вступати у відносини, які характеризуються рівністю сторін, співробітництвом. Такі відносини дільничними офіцерами з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку та державного кордону, адміністрацією підприємств, установ, організацій і представниками громадськості з питань проведення різноманітних заходів профілактичного характеру.

У своїй повсякденній діяльності служба дільничних офіцерів поліції керується Конституцією України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами МВС України, Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, законами України «Про Національну поліцію», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на

певний строк», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», інших актів законодавства України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України.

Серед нормативно-правових актів, якими служба дільничних офіцерів поліції керується у своїй роботі, основною є Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженою наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650.

Слід відмітити певні особливості функцій і принципів роботи дільничних офіцерів поліції. Під принципами діяльності дільничних офіцерів поліції слід розуміти основні положення, на засадах яких здійснюється адміністративна діяльність. Виражені в правових нормах, принципи представляють собою загальні положення, на яких повинна будуватися і здійснюватися адміністративна діяльність.

Відповідно до ЗУ «Про національну поліцію» діяльність ДОП ґрунтується на таких принципах:

- *Верховенство права.* Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;
- *Дотримання прав і свобод людини.* Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування. Поліцейським за будь-яких

обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності. У разі виявлення таких дій поліцейський зобов'язаний повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на розслідування відповідних злочинів, вчинених поліцейськими. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками;

- *Законність.* Поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституцією та законів України;

- *Відкритість та прозорість.* Поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України. Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у

порядку та відповідно до вимог, визначених законом. Поліція може оприлюднювати (поширювати) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом. Проекти нормативно-правових актів, що стосуються прав та свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України;

- *Політична нейтральність.* Поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність. Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях.

- *Взаємодія з населенням на засадах партнерства.* Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

- *Безперервність.* Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за

допомогою до поліції або поліцейського. Поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиленням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня.

Розділ 2. Організація діяльності дільничного офіцера поліції

2.1. Організація роботи дільничних офіцерів поліції на поліцейській дільниці

Організація та контроль за роботою ДОП покладаються на заступника начальника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП та начальника відділу (сектору) превенції територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції. Безпосереднє керівництво його роботою здійснює керівник відділення дільничних офіцерів поліції.

Порядок призначення на посаду дільничних здійснюється на підставі Закону України «Про Національну поліцію». Призначення на посади поліцейських (у тому числі дільничних офіцерів поліції) здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України. У разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду (дільничного) призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу.

На посаду дільничного офіцера поліції може призначатись громадянин України, що прийняв Присягу поліцейського та своїми фізичними, розумовими та вольовими здібностями відповідає встановленим законодавством вимогам та пройшов (спеціальну) перевірку. З метою визначення стану здоров'я означених осіб, вони зобов'язані пройти медичні обстеження, а також перевірку рівня фізичної підготовки, психофізіологічне обстеження, обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України. Громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі. Відповідно до порядку, встановленого законом, щодо осіб, які претендують на службу в поліції, проводиться спеціальна перевірка, порядок проведення якої визначається законом та іншими нормативно-

правовими актами.

У випадку проведення конкурсу на посаду дільничного офіцера поліції він проводиться відповідно до типового порядку проведення конкурсу, який визначає:

- 1) умови проведення конкурсу;
- 2) вимоги щодо оприлюднення інформації про вакантну посаду державної служби та оголошення про проведення конкурсу;
- 3) повноваження поліцейської комісії при проведенні конкурсу;
- 4) порядок прийняття та розгляду документів для участі в конкурсі;
- 5) порядок проведення тестування, співбесіди, інших видів оцінювання кандидатів на службу в поліції та/або зайняття вакантних посад;
- 6) методи оцінювання кандидатів на службу в поліції та/або на зайняття вакантних посад державної служби.

Інформація (оголошення) про вакантні посади дільничних офіцерів поліції і про проведення конкурсу оприлюднюється відповідно до цього Закону України «Про Національну поліцію» і Типового порядку проведення конкурсу на офіційному веб-порталі центрального органу управління поліції, відповідного територіального органу (закладу, установи) поліції.

В оголошенні про проведення конкурсу на посаду дільничного офіцера поліції зазначаються:

- 1) місцезнаходження поліцейської комісії, яка проводить конкурс;
- 2) назва вакантної посади;
- 3) стислий зміст службових обов'язків;
- 4) умови грошового забезпечення;
- 5) вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня, наряду підготовки (спеціальності), досвіду роботи, у тому числі в поліції, та інші вимоги до рівня професійної компетентності кандидата на посаду відповідно до кваліфікаційних вимог до цієї посади, а також вимог до осіб, що приймаються на службу в поліції;
- 6) інформація щодо строковості чи безстроковості призначення на посаду;

7) перелік документів, необхідних для участі в конкурсі, та строк їх подання;

8) дата і місце проведення конкурсу;

9) прізвище, номер телефону та адреса електронної пошти особи, яка надає додаткову інформацію з питань проведення конкурсу.

Відповідно до чинного законодавства під час проведення конкурсу на посаду дільничного офіцера поліції під час засідання поліцейської комісії при проведенні конкурсу її члени:

1) вивчають результати проведеної перевірки документів кандидатів;

2) проводять відбір кандидатів з використанням видів оцінювання відповідно до Типового порядку проведення конкурсу;

3) проводять співбесіду з кандидатами з урахуванням результатів тестування;

4) особисто оцінюють рівень професійної компетентності претендентів, які відповідають умовам конкурсу, та визначають в особистому порядку їхній загальний рейтинг;

5) за результатами складення загального рейтингу претендентів, які відповідають умовам конкурсу, визначають переможця конкурсу;

6) Рішення поліцейської комісії за результатами конкурсу вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від її складу.

Рішення поліцейської комісії оформлюється протоколом, який присутні на її засіданні члени комісії підписують не пізніше наступного дня після проведення засідання. На вакантну посаду поліцейського призначається переможець конкурсу в разі його проведення. Службові відносини особи, яка вступає на службу в поліції, розпочинаються з дня видання наказу про призначення на посаду поліцейського.

Організаційно-розпорядчим актом керівника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції за ДОП закріплюється поліцейська дільниця, якій присвоюється відповідний порядковий номер.

Територія поліцейської дільниці (її розміри та межі) визначається, а за необхідності - змінюється керівником відділу (відділення) поліції за поданням заступника керівника, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП.

Надання інформації керівникам виконавчих органів місцевого самоврядування щодо призначення ДОП та закріплення за ним відповідної поліцейської дільниці.

ДОП веде контрольно-наглядову справу, у якій містяться відомості щодо:

1) особливостей території обслуговування, розташування й режиму роботи підприємств, установ та організацій, об'єктів дозвільної системи, контактів відповідальних осіб органів місцевого самоврядування, інших довідкових та інформаційних матеріалів щодо території обслуговування;

2) кількості населення на території;

3) кількості скоєних на поліцейській дільниці кримінальних правопорушень, обставин, які призводять до їх скоєння;

4) прикмет осіб, які підозрюються у скоєнні або скоїли кримінальні правопорушення;

5) викрадених речей та транспортних засобів, які перебувають у розшуку;

6) місць концентрації осіб, схильних до скоєння правопорушень;

7) сил та засобів, які залучаються до охорони публічного порядку на поліцейській дільниці.

Режим роботи дільничного офіцера визначається залежно від стану оперативної обстановки на дільниці. При цьому робочий день встановлюється так, щоб основну частину службового часу він знаходився на дільниці і займався безпосередньо виконанням покладених на нього обов'язків. Використання дільничного офіцера на роботі, яка не передбачена його службовими обов'язками, категорично забороняється. Тривалість робочого часу та відпочинку визначається Законом України «Про Національну поліцію».

ДОП працює за планом, який затверджується керівником відділу

(відділення) поліції та розробляється з урахуванням пріоритетів громади у сфері публічної безпеки та порядку, оперативної обстановки на дільниці та наявності на виконанні кореспонденції.

Дільничний офіцера працює за особистим планом, складеним у робочому зошиті на кожен тиждень (затверджується керівником відділення (відділу) дільничних) з урахуванням до оперативної обстановки. Зміст планування складається із завдань і цілей на визначений період, сил та засобів їх досягнення, послідовності їх досягнення, термінів виконання. До плану, як різновиду управлінського рішення, висувається низка вимог, які необхідно врахувати при розробці конкретних планів роботи. Такими найважливішими вимогами є: актуальність, комплексність, стабільність, наступність, реальність, достатня напруга, конкретність та своєчасність.

Робочий зошит ведеться в довільній формі і реєструється в секретаріаті (канцелярії) відділу (відділення) територіального органу поліції. Аркуші Робочого зошита повинні бути пронумеровані, прошиті і скріплені печаткою. У Робочому зошиті обліковуються заходи, що плануються (з детальною конкретизацією часу проведення кожного з них, з вказівкою на конкретних осіб, щодо яких необхідно проводити попереджувальну роботу), а також результати роботи за день і місяць.

В плані як правило, визначаються основні заходи, рішення яких позитивно відбивається на всій організації роботи дільничного офіцера. В першу чергу, до них відносяться питання, пов'язані з попередженням правопорушень та злочинів, з індивідуальною та загальною профілактикою, заходами спрямованими на розкриття злочинів вчинених на адміністративних дільницях. В цих планах повинні відображатися і заходи, пов'язані з періодичними доповідями дільничних перед населенням чи в трудових колективах, які знаходяться на дільницях обслуговування, а також перед керівництвом відділів ТОП. До планів включаються і заходи, котрі мають проводитися разом з представниками громадськості та галузевими службами ТОП і ін. Крім цього, планами повинні передбачатись робота з перевірки скарг, заяв громадян та

посадових осіб про порушення їх прав та свобод, про вчинення правопорушення та інші конкретні доручення, а також заходи з перевірки дотримання паспортного режиму та правил щодо об'єктів дозвільної системи, з боротьби з пияцтвом, проведення операцій, рейдів тощо, реалізація яких позитивно відобразиться на стані оперативної обстановки на закріпленій ділянці.

Найважливішим організаційним засобом, який забезпечує одержання ділянчними офіцерами інформації, є Паспорт на ділянку, який одночасно служить документом, де накопичується вся інформація про поліцейську ділянку. ***Кожний ділянчний офіцер заводить у встановленому порядку Паспорт на ділянку, в якому фіксуються такі дані:***

- схема розташування ділянки, соціально-економічні, демографічні та інші особливості ділянки;
- стан злочинності та громадського порядку;
- наявність патрульних нарядів;
- громадських формувань, які беруть участь в охороні громадського порядку, профілактиці правопорушень;
- кількість осіб, щодо яких здійснюється адміністративний нагляд;
- кількість осіб, щодо яких здійснюється профілактична робота;
- кількість осіб, що перебувають на профілактичному обліку;
- інформація, щодо осіб, що перебувають на профілактичному за вчинення насильства в сім'ї;
- інші відомості та інформація, необхідна для виконання покладених на ділянчного обов'язків, тощо.

Для ефективного виконання ділянчним офіцером поліції своїх завдань та функцій на поліцейській ділянці може залучатись громадський помічник. ***Ділянчний після вивчення кандидатури на посаду громадського помічника ДОП письмово рапортує керівнику та додає такі документи:***

- рекомендація загальних зборів громадського формування з охорони громадського порядку;
- особиста заява кандидата з проханням зарахувати його громадським

помічником дільничного;

- автобіографія;
- дві фотокартки розміром 3x4 см;
- завірена керівником громадського формування з охорони громадського порядку ксерокопія посвідчення члена громадського формування;
- довідки про результати перевірки дільничним офіцером поліції кандидата за відповідними обліками Національної поліції (про судимість, притягнення до адміністративної відповідальності тощо);
- характеристики з громадського формування, за місцем проживання, роботи чи навчання;
- можуть додаватися також рекомендації трудового колективу, навчального закладу.

На кожного громадського помічника ДОП формується особова справа, у якій зберігаються відповідні документи, а також витяг з наказу про зарахування громадським помічником ДОП, відомості про заохочення та інші дані, що характеризують громадського помічника дільничного і результати його роботи. Особові справи зберігаються у відділі (секторі) дільничних офіцерів поліції.

У своїй роботі ДОП взаємодіє з іншими органами та підрозділами поліції шляхом обміну інформацією, участі в плануванні та реалізації спільних заходів, що проводяться за наказом керівника відділу (відділення) поліції.

Найбільш часто і тісно дільничні офіцери поліції взаємодіють із слідчими, працівниками оперативних підрозділів, патрульними та ін. Варто підкреслити, що побудова роботи дільничних офіцерів поліції за дільничним принципом значно спрощує вирішення питань взаємодії, оскільки інші підрозділи Національної поліції здійснюють свою діяльність за тим же принципом.

Результати роботи дільничного офіцера поліції оцінюються за:

- рівнем довіри населення, яке проживає на поліцейській дільниці, до його службової діяльності;
- участю у наданні допомоги громадянам у реалізації їхніх прав і законних

інтересів, сприянні державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків;

- своєчасним, якісним та повним розглядом звернень громадян;
- реальним станом громадського порядку та вжиттям заходів для його стабілізації;
- участю в місцевих заходах щодо усунення причин і умов, що призводять до вчинення правопорушень;
- якістю проведення профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліках в Національній поліції;
- ефективністю залучення до профілактичної роботи громадських помічників, населення та громадських формувань;
- станом особистої дисципліни;
- формуванням позитивного авторитету служби дільничних офіцерів поліції зокрема та Національної поліції загалом.

Крім того, оцінюється вміння використання у попередженні правопорушень можливостей, передбачених Законами України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

2.2. Особливості організації роботи дільничних офіцерів поліції в сільській місцевості

Організація роботи дільничного, який обслуговує сільську місцевість, має свої особливості, які визначені віддаленістю поліцейської дільниці від ТОП, відсутністю на цій території патрульної служби, необхідністю виконання ним у тісній взаємодії з виконавчими органами сільських, селищних рад і громадськими організаціями функцій інших підрозділів Національної поліції.

При закріпленні за дільничним офіцером поліції поліцейської дільниці в сільській місцевості враховується її територія (особливості, розміри та межі), кількість сільських (селищних) рад та населених пунктів, віддаленість їх від

відділу ТОП та між собою, стан оперативної обстановки. Доцільно закріплювати поліцейську дільницю за дільничним офіцером поліції у межах однієї сільської (селищної) ради, що дасть йому можливість більш ефективно впливати на стан правопорядку на її території, оперативно реагувати на звернення громадян щодо вчинення злочинів та інших правопорушень.

Дільничний, який обслуговує два і більше сільських населених пункти, здійснює прийом громадян у визначені дні відповідно до графіка, затвердженого керівником відділу ТОП.

З метою забезпечення належного громадського порядку, профілактики правопорушень у сільській місцевості дільничний офіцер вживає таких заходів:

- взаємодіє з головами сільських (селищних) рад, активом громадськості, керівниками сільськогосподарських підприємств, навчальних та культурних закладів з питань забезпечення правопорядку, профілактики правопорушень;
- за відсутності громадських формувань з охорони громадського порядку виходить з клопотаннями до виконавчих комітетів сільських (селищних) рад щодо їх створення;
- проводить за участю представників органів місцевого самоврядування, громадських помічників профілактично-роз'яснювальну роботу серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів, населення, звітує на загальних зборах громад щодо стану правопорядку в населених пунктах з метою удосконалення організації профілактичної роботи, формування у свідомості людей, особливо молоді, правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ, підняття престижу служби дільничних офіцерів серед громадян;
- у взаємодії із сільськими (селищними) радами та громадськими організаціями попереджує правопорушення стосовно осіб, які потребують соціальної, правової та іншої допомоги. З цією метою налагоджує взаємодію з органами соціального забезпечення, опікунськими радами, благодійними організаціями, вносить пропозиції про закріплення за самотніми особами літнього віку опікунів, організацію шефства над ними та вжиття інших заходів з метою зміцнення їх соціальної захищеності;

- уживає заходів щодо попередження розкрадання сільгосппродуктів, пально-мастильних матеріалів, домашніх тварин. До цієї роботи активно залучає сільський актив, громадських помічників та членів громадських формувань з охорони громадського порядку;

- у межах прикордонних районів взаємодіє з працівниками прикордонної служби щодо проведення профілактичних заходів з протидії нелегальній міграції, виявлення шляхів проникнення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих у зоні державного кордону, через які здійснюються незаконні операції з переміщення товарів;

- разом з громадськими помічниками, членами громадських формувань з охорони громадського порядку систематично проводить відпрацювання території поліцейської ділянки з метою виявлення місць незаконного посіву снотворного маку чи конопель, місць зберігання і переробки врожаю цих культур, які містять наркотичні речовини;

- уживає заходів для попередження, виявлення фактів виготовлення або зберігання без мети збуту самогону чи інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення, виготовлення або зберігання без мети збуту апаратів для їх вироблення, реалізації самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього виробництва;

- вносить пропозиції головам сільських (селищних) рад щодо усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень.

На підставі Законів України «Про Національну поліцію» та «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» дільничні офіцери можуть залучати громадян, за їх згодою, для надання допомоги Національній поліції у забезпеченні публічного порядку і безпеки, запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам.

Громадські помічники дільничних офіцерів, які порушують законодавство, негідно поведуться або не бажають працювати, а також звернулися з проханням про звільнення від обов'язків через хворобу чи з інших причин, виключаються зі складу громадських помічників дільничних офіцерів поліції.

Керівництво роботою громадських помічників дільничних офіцерів здійснюють ДОП, за якими вони закріплені. Воно полягає в плануванні роботи, наданні громадським помічникам дільничних офіцерів відповідних доручень, навчанні методиці та тактиці охорони публічного порядку, запобіганні й розкритті злочинів, а також у проведенні відповідної виховної роботи з ними. Доручення громадському помічникові дільничного офіцера дає тільки той дільничний офіцер, за яким він закріплений, або особа, яка його заміщує. Зміст доручення визначається посадовими обов'язками дільничного офіцера і не може виходити за їх межі. Не дозволяється доручати громадським помічникам ДОП самостійне проведення процесуальних та інших завдань, що є винятковою компетенцією поліцейських.

2.3. Основні обов'язки дільничного офіцера поліції

Чинне законодавство покладає на ДОП значне коло обов'язків з метою виконання визначених завдань. Обов'язки дільничного офіцера згруповані в окремі напрямки діяльності:

По-перше, дільничний офіцер повинен постійно вивчати та аналізувати оперативну обстановку на поліцейській дільниці. Для цього він повинен знати:

- територію поліцейської дільниці, її особливості, систему доріг, розташування й режим роботи підприємств, установ та організацій усіх форм власності, баз, складів, інших місць збереження товарно-матеріальних цінностей, а також об'єктів дозвільної системи, аптеки, інші місця збереження наркотичних засобів та психотропних речовин, порядок їх охорони, місця стоянок транспортних засобів, а в сільській місцевості - усі населені пункти, фермерські господарства, лісові масиви, заготівельні та переробні організації, можливі місця незаконного вирощування посівів снотворного маку чи конопель, місця зберігання і переробки врожаю цих культур, які містять наркотичні речовини;

- населення дільниці, характер його зайнятості, етнічний склад, місцеві

звичаї, традиції та культуру;

- кількість скоєних на ділянці злочинів, обставини, які призводять до їх скоєння, осіб, поведінка яких контролюється поліцейськими, прикмети осіб, що підозрюються у скоєнні злочинів, осіб, що скоїли злочини, викрадених речей та транспортних засобів, які перебувають у розшуку;

- законодавство, що регламентує діяльність служби ДОП, питання організації охорони публічної безпеки, боротьби зі злочинністю, а також керуватися ними у повсякденній діяльності;

- місця концентрації осіб, схильних до скоєння адміністративних правопорушень та злочинів;

- сили та засоби, які залучаються до охорони громадського порядку, попередження й розкриття злочинів та адміністративних правопорушень;

- порядок огляду місця події, виявлення, закріплення та вилучення слідів злочину та інших речових доказів, дії дільничного на місці вчинення злочину, а також оформлення процесуальних документів, які складаються за дорученням слідчого.

По-друге, робота з населенням та громадськими формуваннями з охорони громадського порядку на поліцейській ділянці:

- взаємодіє з населенням і громадськими формуваннями з метою залучення останніх до охорони правопорядку. Робота щодо залучення населення до взаємодії здійснюється офіцерами (старшими офіцерами) по роботі з населенням та громадськими формуваннями;

- виступає перед населенням та в трудових колективах з бесідами про стан правопорядку на закріпленій території. Проводить серед населення поліцейської ділянки роз'яснювальну роботу про способи захисту і самооборони від злочинних посягань;

- зміцнення зв'язків відділів (відділень) ТОП з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, населенням, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку в охороні громадського порядку, профілактиці правопорушень, наданні громадянам необхідної правової

допомоги та проведенні серед них правороз'яснювальної та правовиховної роботи;

- установлення тісних зв'язків із засобами масової інформації, використання їх можливостей у висвітленні діяльності Національної поліції у боротьбі зі злочинністю, профілактиці правопорушень, роботи населення та громадських формувань у цьому напрямі;

- взаємодія з іншими службами та підрозділами Національної поліції, а також з організаціями, підприємствами, незалежно від форм власності, громадськими формуваннями, трудовими колективами щодо профілактики правопорушень;

- організація навчання членів громадських формувань, громадських помічників формам і методам попередження правопорушень, здійснення профілактичної роботи;

- організація проведення інструктажів членів громадських формувань перед залученням їх до охорони громадського порядку;

- вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду роботи кращих громадських формувань з охорони громадського порядку, громадських помічників щодо боротьби зі злочинністю та профілактики правопорушень;

- планування й організація проведення серед населення та в трудових колективах звітів дільничних офіцерів про стан правопорядку на дільницях;

- надання допомоги членам громадських формувань з охорони громадського порядку у веденні документації (журналу проведення інструктажів, журналу виходу на забезпечення правопорядку та окремих доручень керівника ТОП ї у сільській місцевості, планів тощо, які ведуться у довільній формі), тощо.

По-третьє, дільничний офіцер має надавати допомогу:

- громадянам, службовим особам, підприємствам, установам, організаціям, громадським організаціям у здійсненні їх законної діяльності, якщо їм чиниться протидія або загрожує небезпека з боку правопорушників;

- правову, першу та іншу допомогу громадянам, які постраждали від

протиправних дій, у результаті нещасних випадків, особам, які перебувають в безпорадному або іншому небезпечному для життя або здоров'я стані.

По–четверте, дільничний офіцер поліції організує роботу з попередження виявлення і припинення злочинів та адміністративних правопорушень, приймає активну участь у розкритті злочинів, скоєних на території дільниці, разом з іншими службами та підрозділами поліції. Щодо цього:

- здійснює аналіз оперативної обстановки на поліцейській дільниці і вносить пропозиції керівництву відділу (відділення) ТОП щодо підвищення ефективності оперативно-профілактичної роботи відділів (відділень) поліції;

- здійснює заходи щодо попередження і припинення правопорушень та злочинів, виявляє обставини, які сприяють їх учиненню, і в межах своїх повноважень вживає заходів щодо усунення цих обставин;

- постійно взаємодіє з працівниками оперативних та слідчих підрозділів у попередженні та розкритті злочинів;

- встановлює серед мешканців дільниці осіб, які незаконно виготовляють, зберігають, перевозять, пересилають і збувають наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори, а також займаються незаконним посівом або вирощуванням заборонених до вирощування наркомістких рослин. Вживає заходів щодо притягнення таких осіб до відповідальності, передбаченої законодавством України;

- встановлює довірчі стосунки з громадянами з метою отримання інформації, яка сприяє попередженню та розкриттю злочинів, інших правопорушень, розшуку злочинців та осіб, зниклих безвісті;

- негайно доповідає про одержані під час роботи на дільниці заяви і повідомлення громадян про злочини, що вчинені або готуються. Вживає заходів щодо запобігання злочинам та їх припинення, затримання злочинців, подання допомоги потерпілим, охорони місця події;

- до приїзду слідчо-оперативної групи на місці скоєння злочину уточнює інформацію про час, місце, спосіб його вчинення, очевидців та свідків, кількість

злочинців, їх прикмети та здійснює охорону місця пригоди;

- організовує переслідування і затримання злочинців по «гарячих» слідах та нагляд за місцем їх можливої появи з додержанням заходів безпеки громадян, своїх помічників та своєї особисто;

- перевіряє на причетність до його вчинення раніше судимих та інших осіб з антигромадською поведінкою, які мешкають на закріпленій ділянці;

- за окремими дорученнями працівників оперативних служб здійснює комплекс пошукових заходів за місцем проживання, навчання або роботи осіб, які перебувають у розшуку;

- з боротьби з правопорушеннями у масштабі всієї території обслуговування.

2.4. Зміст роботи діляничного офіцера поліції щодо організації прийому громадян, розгляду та вирішення їх заяв, скарг і пропозицій

Робота діляничного офіцера поліції (як і інших служб і підрозділів Національної поліції) щодо організації прийому громадян, розгляду та вирішення їх заяв, скарг і пропозицій, передбачена Положенням «Про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України», затвердженого Наказом МВС України від 10.10.2004 р. №1177, Інструкцією «Про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події», затверджену наказом МВС України від 06.11.2015 №1377, а також Інструкцією з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджену наказом МВС України від 16.02.2018 року № 111.

Отже, ***розгляд пропозицій (зауважень), заяв (клопотань), скарг і прийом громадян*** є важливою ділянкою роботи органів внутрішніх справ, засобом отримання інформації однією з форм зміцнення і розширення зв'язків з народом. Чуйне і уважне ставлення до звернення громадян кожний працівник органів

внутрішніх справ зобов'язаний вважати своїм службовим обов'язком.

У роботі зі зверненнями громадян, а також під час їх особистого прийому слід дотримуватися високої культури поведіння, уважно ставитися до їх запитів і думок.

Інформацію, що містить в письмових і усних зверненнях громадян, слід використовувати для подальшого зміцнення правопорядку й законності, вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ.

До рішень, дій (бездіяльності), які можуть бути оскаржені, належать такі у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких:

- порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян);
- створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод;
- незаконно притягнуто органами внутрішніх справ того чи іншого громадянина до відповідальності.

Діловодство, пов'язане з пропозиціями (зауваженнями), заявами (клопотаннями) і скаргами громадян в органах внутрішніх справ, внутрішніх військах, вищих закладах освіти, установах, організаціях і на підприємствах системи МВС України ведеться окремо від інших видів діловодства і покладається на спеціально призначених для цього посадових осіб.

Порядок ведення діловодства, пов'язаного зі зверненнями, які містять відомості, що становлять державну або іншу таємницю, котра охороняється законом, визначається спеціальними нормативно-правовими актами.

Усі звернення, що надійшли від громадян, працівників органів внутрішніх справ, мають бути зареєстровані в управлінні справами (секретаріаті, канцелярії) у день їх надходження. У зверненні вказуються прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання громадянина та викладається суть порушеного питання.

Письмове звернення має бути підписане заявником (заявниками) із зазначенням дати. Звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається заявникові з відповідними роз'ясненнями в термін не пізніше як

через десять днів від дня його надходження, крім випадків, передбачених частиною 1 ст. 7 Закону України «Про звернення громадян». На вільному від тексту місці першої сторінки звернення ставиться відбиток штампу органів внутрішніх справ, на якому вказується дата надходження звернення та його реєстраційний номер.

Реєстраційний номер може бути доповнений іншими позначеннями, що забезпечують систематизацію, пошук, аналіз та зберігання звернень, наприклад початковою літерою прізвища автора листа (М-700), кодом служби (5Г740) тощо.

Конверти, в яких надійшли звернення, зберігаються разом з матеріалами перевірки протягом усього періоду їх розгляду, після чого знищується.

Усі пропозиції, заяви і скарги, що надійшли, повинні прийматися та централізовано реєструватися у день їх надходження. Конверти (вирізки з них) зберігаються разом з пропозицією, заявою, скаргою. Облік особистого прийому громадян ведеться у журналах або за допомогою електронно-обчислювальної техніки.

Журнальна форма реєстрації пропозицій, заяв і скарг та обліку особистого прийому громадян допускається в органах внутрішніх справ з річним обсягом надходженням до 600 пропозицій, заяв та скарг і такою ж кількістю звернень громадян на особистому прийомі.

Письмові пропозиції, заяви і скарги, поданні на особистому прийомі, також підлягають централізованій реєстрації в журналах.

Повторні звернення громадян реєструються так само, як і попередні. При цьому в правому верхньому кутку картки (в журналі) робиться позначення «Повторно» і до картки долучається все попереднє листування.

Пропозиції, заяви і скарги одного й того ж громадянина з одного й того самого питання, що надіслані різним адресатам і надійшли на розгляд до однієї і тієї ж організації (дублетні), обліковуються за реєстраційним номером першої пропозиції, заяви і скарги з доданням порядкового номера, що проставляється через дріб, наприклад: Д-401/1, Д-401/2, Д-401/3.

Звернення від громадян з одного і того ж питання надіслані органами вищого рівня за належністю для їх вирішення до органів внутрішніх справ, повторними не вважаються.

Повторними вважаються звернення, в яких:

- оскаржується рішення прийняте за попереднім зверненням, що надійшло до органів внутрішніх справ;
- повідомлення про несвоєчасне вирішення попереднього звернення, якщо з часу його надходження не минув установлений законодавством термін розгляду;
- звернення громадян на інші недоліки допущені при вирішенні попереднього звернення.

Після закінчення перевірки і фактичного виконання прийнятого рішення звернення разом з матеріалами перевірки повертаються до секретаріату (канцелярії) органу внутрішніх справ з надписом «*До справи*» і підписом посадової особи, яка прийняла рішення.

Посадові особи органів внутрішніх справ при розгляді звернень громадян зобов'язані уважно вникати в їх суть, у разі потреби вимагати у виконавців матеріали їх перевірки, направляти працівників на місця для перевірки викладених у зверненні обставин, вживати інших заходів для об'єктивного вирішення поставлених автором звернення питань, з'ясування і усунення причин та умов, які спонукають авторів скаржитись.

До перевірки звернень можуть залучатися громадські помічники ДОП органу внутрішніх справ та представники громадськості.

За результатами перевірки звернення складається мотивований висновок, який має містити в собі об'єктивний аналіз зібраних матеріалів. Якщо під час перевірки виявлені порушення прав громадян, недоліки в діяльності органів внутрішніх справ, зловживання посадових осіб владою або службовим становищем, то у висновку повинно бути зазначено, яких конкретно заходів вжито щодо усунення цих порушень і покарання винних. Висновок підписується особою, яка проводила перевірку, і затверджується керівником органу,

підрозділу внутрішніх справ.

Рішення, які приймаються за зверненнями, повинні бути обґрунтованими. Посадова особа, визнавши заяву чи скаргу такою, що підлягає задоволенню, зобов'язана забезпечити своєчасне і правильне виконання прийнятого рішення.

Звернення, в яких порушуються важливі питання діяльності органів внутрішніх справ, беруться на особливий контроль і вирішуються в першу чергу. В цих випадках на листах і картках проставляється штамп «Особливий контроль». Рішення за результатами перевірки звернень приймаються керівництвом того органу внутрішніх справ, до якого вони надійшли.

Заявник має право ознайомлюватися з матеріалами перевірки, якщо вони не одержані внаслідок проведення оперативно-розшукових заходів, з яких випливає причетність заявника чи його родичів до вчинення злочинів, або іншої інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам держави, а також якщо це не суперечить Закону України «Про державну таємницю».

Звернення військовослужбовців, а також членів їхніх сімей вирішуються в МВС у термін до 15 днів від дня їх надходження, а в інших органах внутрішніх справ – невідкладно, але не пізніше ніж через 7 днів. У разі потреби строки їх вирішення можуть бути продовжені, але не більш як відповідно ще до 15 або до 7 днів, про що сповіщається автор звернення.

Звернення народних депутатів України, а також депутатів сільських, селищних, міських рад вирішуються протягом не більше 10 днів, запити не пізніше як у – 15, а такі, що не потребують додаткової перевірки, – невідкладно. Розгляд звернень та запитів народних депутатів України береться під особливий контроль. Про наслідки вирішення звернення, керівник органу внутрішніх справ повідомляє народного депутата України.

Особистий прийом громадян проводиться в усіх органах внутрішніх справ (вищих закладах освіти, на підприємствах, в установах і організаціях системи МВС України), а також за місцем роботи та проживання населення тими керівниками та посадовими особами органів внутрішніх справ, які мають право приймати рішення з питань, що входять до їх компетенції.

Прийом проводиться регулярно в установлені дні та години в зручний для громадян час за місцем роботи і проживання. При вирішенні питання про час прийому враховуються розпорядок роботи органів державної влади, місцевого самоврядування, установ, об'єднань громадян, підприємств, а також інші місцеві умови й можливості. Графіки прийому доводяться до відома громадян.

В органах внутрішніх справ прийом проводиться у всі робочі дні тижня. Не менше двох разів на тиждень прийом громадян провадиться у вечірній час. У чергових частинах органів внутрішніх справ громадяни приймаються цілодобово.

Особистий прийом громадян за місцем їх роботи і проживання провадиться у приміщеннях, які надають керівники відповідних установ. Дільничні офіцери поліції приймають громадян у службових приміщеннях на дільницях, які обслуговують. Графіки прийому відвідувачів в органах внутрішніх справи затверджуються керівниками цих органів. Графіки прийому громадян за місцем їх проживання і роботи погоджуються відповідно з місцевими державними адміністраціями, адміністрацією підприємств, установ, організацій.

Порядок особистого прийому громадян із зазначенням прізвищ посадових осіб, які повинні приймати відвідувачів, часу і місця прийому вивішується на видних місцях території, що обслуговується, та в приміщеннях органів внутрішніх справ. Про прийом громадян за місцем їх роботи і проживання оголошується не пізніше ніж за п'ять днів до прийому.

За бажанням відвідувачів може провадитися попередній запис на прийом.

У прийомі громадян, за їх згодою, можуть брати участь на громадських засадах, юристи, педагоги, журналісти і представники місцевого самоврядування. Особам, які не мають ніякого стосунку до прийому, забороняється перебувати в приміщенні, де він провадиться.

Особа, яка здійснює прийом, для забезпечення кваліфікованого розв'язання у поставлених відвідувачем питань може залучити до їх розглядів працівників відповідних підрозділів органу внутрішніх справ або одержати в них потрібну

консультацію.

Прийом іноземних громадян та осіб без громадянства провадиться окремо від громадян України і не менш ніж двома працівниками органів внутрішніх справ, а при потребі – за участю перекладача.

Особи в нетверезому стані на прийом не допускаються. Прийом таких осіб, дозволяється лише у випадках, коли вони мають відомості про злочини, які вчинені або готуються, а також про інші події, що потребують вжиття невідкладних заходів.

Прийом громадян провадиться від імені органу внутрішніх справ. Він починається з пропозиції відвідувачеві назвати своє прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання, роботи, а також викласти суть питання, з яких він звертається. Якщо з цього питання громадянин вже звертався до цього органу внутрішніх справ, то перед початком бесіди вивчаються наявні матеріали.

У разі потреби в коректній формі можна попросити в заявника документ, що засвідчує його особу. Відсутність документа не є підставою для відмови прийому.

Посадові особи, винні у порушенні законодавства про звернення громадян, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

В разі задоволення скарги орган внутрішніх справ (посадова особа), який прийняв неправомірне рішення щодо звернення громадянина, відшкодовує йому завдані матеріальні збитки, пов'язані з поданням і розглядом скарги, витрати на виїзд для розгляду скарги на вимогу відповідального органу і втрачений за цей час заробіток. Спори про стягнення витрат розглядаються в судовому порядку.

Подання громадянином звернення, яке містить наклеп і образи, дискредитацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднання громадян та їх посадових осіб, керівників та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, заклики до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та інших дій, тягнуть за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством.

Аналіз, узагальнення письмових і усних звернень громадян та забезпечення контролю за їх розглядом.

Письмові та усні звернення громадян, а також критичні зауваження, які в них містяться, мають систематично, але не менше одного разу на квартал аналізуватися й узагальнюватися. Це дасть змогу своєчасно виявляти причини, що призводять до порушення прав і інтересів громадян, вивчати громадську думку, вдосконалювати роботу підрозділів Національної поліції. Особливу увагу слід звернути на усунення причин, які викликають повторні і колективні скарги, а також змушують громадян звертатися до центральних органів влади, редакцій газет і журналів з питань, які можуть і повинні розв'язуватись органами внутрішніх справ на місцях.

Рішення про зняття звернень з контролю приймають керівники або інші, посадові особи поліції, які відповідають за їх своєчасний і правильний розгляд. Попередні відповіді на звернення, взяті під контроль, не є підставою для зняття їх з контролю.

Стан роботи з питань звернень та прийому громадян у ДОП перевіряється під час інспектування та цільових перевірок.

У ході перевірок слід всебічно вивчати організацію роботи з питань звернень та прийому громадян, викривати недоліки і подавати практичну допомогу в їх усуненні. Результати перевірок відображаються в актах або довідках. Неприпустимо робити висновки про стан цієї роботи, лише виходячи із статистичних показників.

2.5. Сутність, форми та методи індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції

Характеристика профілактики правопорушень містить дослідження цієї діяльності як особливої частини соціального регулювання процесами, які пов'язані з завданнями блокування та усунення причин та умов адміністративної деліктності. Ця системна характеристика профілактики передбачає також комплексність, взаємодію усіх засобів профілактики, їх координованість, яка досягається шляхом планування профілактичної діяльності, а також розробки

організаційних мір щодо координації профілактичної діяльності. Системний підхід до проблеми профілактики адміністративних проступків потребує дослідження механізму взаємодії різних ланок профілактичної діяльності, які диференційовані за рівнем, функціями, властивостями.

Систему профілактики правопорушень поліції складає сукупність її окремих підрозділів, посадових осіб та працівників, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування профілактичної діяльності, виконують профілактичні заходи на основі спільних цілей, завдань та принципів і мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки, несуть відповідальність.

У попереджувальній діяльності поліції використовуються різноманітні за змістом заходи, що в цілому утворюють систему економічних, політичних, правових, психологічних, організаційних, технічних, соціальних, ідеологічних та інших чинників. Так, концепція розвитку кримінологічної науки також передбачає близький за змістом перелік чинників, детермінуючих адміністративну деліктність: соціально-економічні, політичні, адміністративно-управлінські, морально-психологічні. Система цих заходів має універсальний характер, що забезпечує їх застосовування на різних рівнях.

За своїм змістом ці заходи поділяються на заходи ***загальної та індивідуальної профілактики***.

Заходи загальної профілактики спрямовуються на усунення загальних причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень. До цих заходів відносяться:

- профілактичні перевірки;
- роз'яснення положень законодавства України з питань соціальної профілактики правопорушень;
- інформування населення про стан боротьби з правопорушеннями, засоби та методи захисту громадян від злочинних посягань;

–правова пропаганда діючого законодавства серед населення, на підприємствах, організаціях, установах незалежно від форм власності з питань недопущення правопорушень та відповідальності за їх скоєння.

Служба дільничних інспекторів поліції є центральною ланкою у системі органів внутрішніх справ щодо профілактики злочинів та адміністративних правопорушень.

Під **індивідуальною профілактикою** розуміють цілеспрямований, організований, виховний вплив на свідомість, почуття, волю осіб, які піддаються профілактиці, з метою усунення, нейтралізації, блокування наявних у них негативних якостей (протиправних цілей, антигромадських поглядів, звичок), що поєднується з одночасним формуванням позитивних якостей, властивостей, стереотипів та навичок законослухняної поведінки.

Індивідуальна профілактика містить комплекс заходів, спрямованих на:

- усунення факторів, які негативно впливають на особу і можуть призвести до формування в неї антисоціальної спрямованості та протиправної поведінки;
- зміни в особі антисоціальних поглядів, звичок, інтересів, що може попередити вчинення особою не тільки адміністративних проступків, але й інших правопорушень, зокрема злочинів;
- застосування невідкладних заходів з попередження підготовлюваних правопорушень та припинення спроб їх вчинення.

Необхідність індивідуальної профілактики зумовлюється цілим рядом причин. По-перше, в реальній дійсності – це ті негативні фактори, які є елементами мікросередовища особи, сприяють її переходу на антисоціальні позиції. По-друге, це наявність певних недоліків та помилок виховного та контролюючого впливу соціального середовища.

Безпосередніми об'єктами індивідуальної профілактики адміністративних правопорушень виступають як конкретні особи, так і соціальне середовище.

Індивідуальна профілактика включає у себе ряд послідовних,

взаємопов'язаних **стадій**:

- виявлення осіб, від яких можливо очікувати вчинення злочинів;
- спостереження за такими особами;
- здійснення профілактичного впливу.

Профілактичний вплив, здійснюваний дільничним інспектором поліції, розглядають як:

- 1) основне його завдання й обов'язок щодо застосування комплексу виховних та примусових заходів;
- 2) процес, спрямований на зміну антигромадських поглядів, звичок осіб, щодо яких здійснюється вплив, формування у них позитивних якостей, поваги до норм права та правил співжиття;
- 3) результат діяльності, за якої реалізуються вимоги законодавчих та підзаконних нормативних актів у відповідній галузі.

Індивідуальна профілактична робота полягає не тільки в тому, щоб максимально обмежити дії особи, яка стала об'єктом профілактичного впливу, і цим самим за допомогою усіх можливих та доступних за даних умов способів і засобів позбавити її можливості вчинити злочин чи адміністративне правопорушення, але й у тому, щоб повернути її до нормального способу життя.

До заходів індивідуальної профілактики відносяться:

- роз'яснення суспільної небезпечності поведінки особи, яка скоїла правопорушення, та усне її попередження про неприпустимість протиправних і антигромадських дій;
- офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки;
- профілактичний облік в органі внутрішніх справ і здійснюванні у зв'язку з цим заходи;
- адміністративний нагляд органів внутрішніх справ;
- соціальна реабілітація.

Аналіз нормативно-правових актів та наукових публікацій щодо особливостей форм загальної та індивідуальної профілактики свідчить про їх суттєве різноманіття та комплексний характер використання.

Так, загальна профілактика правопорушень поліцією здійснюється у формах:

– інформування органів державної влади, заінтересованих міністерств та інших органів виконавчої влади про наявні обставини, що можуть сприяти вчиненню правопорушень, для вжиття заходів щодо їх усунення;

– висвітлення в засобах масової інформації положень законодавства та його змін з метою поліпшення правової обізнаності населення з питань реалізації громадянами прав і виконання обов’язків, попередження фактів правопорушень у сфері охорони громадського порядку і безпеки;

– інформування особового складу поліції щодо відповідальності за порушення законодавства, недотримання прав і свобод людини, про результати службових розслідувань та наслідки правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів;

– проведення уповноваженими посадовими особами ОВС нарад профілактичного напрямку за наявності негативних явищ чи обставин у колективах органів, підрозділів та установ поліції;

– здійснення внутрішньої експертизи нормативно-правових актів ОВС з метою усунення положень, які створюють передумови для вчинення правопорушень працівниками правоохоронних органів.

При визначенні методів організації попередження правопорушень поліцією, необхідно виходити з різноманіття її завдань та наявних засобів. В цілому під ними розуміють різноманітні засоби, прийоми і способи, за допомогою яких органи внутрішніх справ здійснюють вплив на суспільні відносини з метою реалізації своїх правоохоронних завдань та функцій у сфері попередження протиправних вчинків.

Основними ***методами здійснення профілактики правопорушень*** у сучасних умовах необхідно вважати:

– ***виховні***, тобто сукупність засобів за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на свідомість та поведінку особи, формування в неї необхідних якостей особистості. Ці методи в свою чергу розділяються на

три групи: методи формування свідомості, які включають роз'яснення та приклад; методи формування позитивного досвіду в процесі діяльності, які включають воливі суспільної думки; методи приучення та вправи, методи заохочення та покарання;

– **психологічні**, які включають *емпіричні* методи (спостереження, експеримент, психодіагностичні (тести, анкети, соціометрія, бесіда), аналіз результатів діяльності та біографічний методи) та *методи корекції* (аутотренінг, соціально-психологічний тренінг, засоби психотерапевтичного впливу, навчання бажаним засобам поведінки та подолання небажаних);

– **економічні**, які не передбачають „адміністрування”, але використовуються державним органом, набувають обов'язкового характеру наслідки невиконання виявляються у матеріальних збитках, упущеній вигоді, грошових компенсаціях тощо;

– **адміністративні** (переконавання, примус контролю, координації, субординації, зобов'язуючий, уповноважуючий, забороняючий, імперативний, делегуючий, рекомендаційний, диспозитивний);

– **просвітницькі** (лекції, круглі столи, конференції, на яких висвітлюються причини вчинення правопорушень, умови, які їм сприяють тощо);

– **технічні методи** профілактики, до яких відносяться різні технології, правила, засоби і прилади, що перешкоджають вчиненню правопорушень (наприклад, встановлення засобів охоронної сигналізації; замикаючих пристроїв і т.п.);

– **організаційні методи** профілактики правопорушень покликані сприяти зниженню або мінімізації криміногенних наслідків від непрофесійної організаційно-управлінської діяльності. Наприклад, заходи для удосконалювання процесів керованої міграції населення країни, по відпрацьовуванню діючого і матеріально-забезпеченого механізму соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, по формуванню правильних критеріїв оцінки ефективності діяльності

правоохоронних органів, які б не стимулювали «ігри зі статистикою» на грані карних злочинів (приховування злочинів від обліку, завищення відсотку розкритих злочинів тощо);

– *правові методи* профілактики правопорушень, сприяють нейтралізації умов здійснення конкретних правопорушень (наприклад, норми, які регламентують порядок придбання і зберігання зброї), методи, стимулюючі до дій, що перешкоджають або припиняють здійснення правопорушень (це норми кримінального права та адміністративно-деліктного права про добровільну відмову від вчинення правопорушення, необхідну оборону тощо), та норми, регламентуючі процес попередження правопорушень.

Об'єкти індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції:

Індивідуально-профілактична робота починається з виявлення і постановки на облік осіб, від яких, судячи із встановлених фактів антигромадської поведінки, можна очікувати скоєння правопорушень. На цьому етапі визначається коло правопорушників, щодо яких є потреба у застосуванні профілактичного впливу.

Об'єкти індивідуальної профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції визначаються наказом МВС України від 28.07.2017 № 650, де вказується, що *дільничний офіцер поліції ставить на профілактичний облік та у межах своєї компетенції здійснює профілактичну роботу з такими категоріями осіб:*

– звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку;

– засудженими за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано із позбавленням волі;

– особами, яким було винесено офіційне застереження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;

– особами, які страждають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я.

Дільничний офіцер поліції взаємодіє та надає допомогу іншим підрозділам і службам органів внутрішніх справ в організації та проведенні профілактичних заходів стосовно осіб, які перебувають в них на профілактичних обліках. Про таких осіб підрозділи та служби органів внутрішніх справ інформують службу ДОП.

ДОП виявляє на поліцейській дільниці осіб, які допускають правопорушення в сім'ях, уживають наркотичні засоби і психотропні речовини без призначення лікаря, психічно хворих, які створюють безпосередню загрозу для себе та оточуючих. Уживає до зазначених осіб своєчасні заходи профілактичного впливу з метою недопущення вчинення ними злочинів та адміністративних правопорушень. Про отриману інформацію повідомляє заінтересовані підрозділи та служби органів внутрішніх справ, органи державної влади та місцевого самоврядування.

Постановка на профілактичний облік зазначених категорій осіб проводиться на підставі мотивованого рапорту ДОП. Рішення про постановку на профілактичний облік приймає начальник міськрайоргану внутрішніх справ або його заступник.

2.6. Організація індивідуально-профілактичної діяльності дільничного офіцера поліції

Реалізуючи заходи з індивідуальної профілактики, ДОП контролює поведінку за місцем проживання і роботи осіб, що взяті на облік. При цьому особливу увагу звертає на тих, хто був неодноразово судимий та не став на шлях виправлення в місцях позбавлення волі і після звільнення веде антигромадський спосіб життя.

Приділяючи вказаним особам посилену увагу, дільничний вносить

начальникові міськрайоргану внутрішніх справ пропозиції про встановлення адміністративного нагляду за раніше судимими особами, здійснює контроль за додержанням такими особами правил відповідно до Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та встановлених судом обмежень. Ним вживаються заходи щодо притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності осіб, які порушують встановлені правила адміністративного нагляду.

З метою своєчасного виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, дільничний офіцер поліції щомісяця вивчає та узагальнює:

- інформацію чергової частини міськрайоргану внутрішніх справ про виїзди чергових нарядів поліції на сімейні конфлікти;
- повідомлення закладів охорони здоров'я про заподіяння тілесних ушкоджень, пов'язаних з насильством у сім'ї;
- скарги та заяви громадян, повідомлення посадових осіб про правопорушення, учинені в сім'ях;
- матеріали, за якими винесено постанови про відмову в порушенні кримінальної справи за фактами, що мали місце у сфері сімейно-побутових відносин;
- матеріали громадських формувань з охорони громадського порядку щодо осіб, схильних до скоєння правопорушень.

Відомості на осіб, які беруться на профілактичний облік (далі - підоблікові особи), заносяться до журналу реєстрації підоблікових осіб.

Відомості про осіб, щодо яких здійснюється профілактична робота ДОП, заносяться до інтегрованих інформаційно-пошукових систем органів внутрішніх справ.

Журнал реєстрації підоблікових осіб ведеться в електронному вигляді відповідно до визначеної форми. За відсутності персонального комп'ютера інформація заносяться в письмовій формі до зазначеного журналу, виготовленого друкарським способом.

Ведення зазначеного журналу покладається на працівників відділу (сектору) ДОП міськрайоргану внутрішніх справ.

У дільничного офіцера поліції в електронному вигляді зберігаються відомості на підоблікових осіб, які проживають на території поліцейської дільниці.

Справи заводяться щодо раніше судимих осіб, яким встановлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини.

До профілактичної справи долучається:

- автобіографія раніше судимого;
- фото;
- вимога про перевірку на наявність судимості;
- копія вироку (вироків);
- копія довідки про звільнення;
- характеристики (з УВП та за місцем проживання);
- рапорт форми 27 про реєстрацію (прописку);
- копії запитів, повідомлень і інформацій;
- рапорти про перевірку за місцем проживання;
- пояснення членів сім'ї та сусідів;
- щоквартальні пояснення раніше судимого;
- щомісячні довідки про перевірку за картотеками правопорушників;
- довідки та копії документів;
- якщо працює - характеристика за місцем роботи.

Справи зберігаються у відділі (секторі) дільничних інспекторів поліції.

Особи, звільнені з місць позбавлення волі, поділяються на декілька категорій:

1. Особи, яким встановлено адміністративний нагляд (далі – адміннаглядні).

2. Особи, які за ознаками судимостей формально підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» (раніше судимі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або 2 і більше разів за умисні злочини (далі – «формальними»)).

3. Засуджені за злочини середньої та невеликої тяжкості (далі – раніше судимі).

4. Особи, засуджені до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Робота з особами, звільненими з місць позбавлення волі, включає в себе:

- персональний облік;
- проведення індивідуально-профілактичної роботи;
- контроль за дотриманням раніше судимими особами громадського порядку;
- проведення початкових розшукових заходів щодо осіб, місцезнаходження яких невідоме;
- проведення інших заходів, передбачених законодавством.

У своїй роботі з цими категоріями осіб дільничні офіцери поліції керуються наказами МВС та ДДУПВП від 04.11.2003 №1303/203 «Про затвердження Інструкції про порядок організації здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі»; Мінпраці, ДДУПВП та МВС від 04.03.2009 № 36/86/89 «Про затвердження Порядку взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ, органів праці та соціального захисту населення, центрів зайнятості щодо надання особам, які можуть бути звільнені від відбування покарання та відбули покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації».

Головними напрямками індивідуальної роботи із засудженими є моральне та правове виховання. Перед початком такої роботи доцільно вивчити характеризуючі матеріали, які надішли з установи виконання покарань.

У процесі індивідуальної роботи вирішуються наступні задачі:

- формування установки на правослухняну поведінку засудженого як у період перебування на обліку, так і після зняття з обліку;
- формування у засудженого адекватної оцінки обставин, які склалися.

Індивідуальна робота будується з урахуванням обставин скоєння злочину, ступеня суспільної небезпеки, інтенсивності минулої кримінальної діяльності, рецидиву злочинів, а також його поведінки в місцях позбавлення волі. Практика свідчить про доцільність проведення багатостороннього вивчення індивідуальних особливостей засудженого, мотивів та причин учинення злочину.

Для забезпечення ефективного профілактичного впливу на осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, ДОП у взаємодії з працівниками карного розшуку зобов'язані проводити індивідуально-попереджувальну роботу з піднаглядним з метою запобігання випадкам ухилення його від адміністративного нагляду.

Контроль за додержанням піднаглядним правил адміністративного нагляду і встановлених обмежень дій здійснюється за місцем його проживання.

Періодичність, час і способи перевірок визначаються з урахуванням інформації, отриманої з місць позбавлення волі, особистості піднаглядного, його поведінки, способу життя, злочинних зв'язків, намірів повторного вчинення злочинів. Графіки перевірок осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, складаються щомісячно і містяться в черговій частині міськрайоргану.

Про результати перевірок додержання піднаглядними правил і обмежень дій адміністративного нагляду працівники поліції здійснюють запис у листку контролю за дотриманням встановлених обмежень дій піднаглядним та рапортом доповідають начальникові міськрайвідділу.

Під час реєстрації з піднаглядним проводиться бесіда профілактичного характеру, про що складається довідка.

За порушення правил адміністративного нагляду або встановлених судом обмежень піднаглядний може бути притягнутий до адміністративної чи кримінальної відповідальності відповідно до норм Кодексу України про

адміністративні правопорушення (ст.187) чи Кримінального кодексу України (ст. 395).

З метою контролю за поведінкою судимих дільничний офіцер поліції:

- один раз на місяць перевіряє раніше судимих та «формальників» по обліках ОВС на предмет притягнення до адміністративної відповідальності;
- з метою встановлення випадків скоєння злочинів один раз на рік перевіряє по обліках підрозділів інформаційних технологій регіональних управлінь Національної поліції;
- щомісячно проводить профілактичні бесіди із засудженими, їх родичами та особами, які можуть на них позитивно вплинути;
- у разі встановлення факту притягнення до адміністративної відповідальності «формальника» про це складається довідка, а особі виноситься офіційне попередження щодо можливості встановлення відносно неї адміністративного нагляду.

У разі, якщо особа, яка підпадає під дію Закону, незважаючи на письмове попередження органів внутрішніх справ, продовжує порушувати громадський порядок, учиняє інші правопорушення, за які чинним законодавством встановлена адміністративна відповідальність, дільничний офіцер поліції доповідає про це рапортом начальникові міськрайвідділу для прийняття рішення про доцільність установа за нею адміністративного нагляду.

У роботі з особами, засудженими до покарань без позбавлення волі, дільничні офіцери поліції керуються наказом ДДУПВП та МВС від 19.12.2003 № 270/1560 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань» та наказом Міністерства праці та соціальної політики, ДДУПВП та МВС від 04.03.2009 № 36/86/89 «Про затвердження Порядку взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ, органів праці та соціального захисту населення, центрів зайнятості щодо надання особам, які можуть бути звільнені від відбування

покарання та відбули покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації».

Дільничні офіцери поліції здійснюють такі заходи:

1. Проводять індивідуально-профілактичну роботу, спрямовану на їх виправлення, попередження порушень громадського порядку, а також учинення ними нових злочинів.

2. Щомісяця здійснюють перевірки за місцем проживання, про результати яких у кінці кожного кварталу письмовою довідкою, окремо щодо кожної особи, інформують підрозділи кримінально-виконавчої інспекції і обов'язково додають до неї матеріали перевірки (пояснення засудженої особи, рапорти та ін.).

3. У разі встановлення факту притягнення до адміністративної відповідальності засудженої особи письмово повідомляють про це підрозділ кримінально-виконавчої інспекції Державної пенітенціарної служби (ДПС) та вносять відповідні записи до інтегрованих інформаційно-пошукових систем.

Здійснення профілактичної роботи з ***особами, які вчиняють насильство в сім'ї***, регламентовано Законом України «Про попередження насильства в сім'ї», спільним наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та МВС від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї».

Члена сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, служба дільничних офіцерів поліції або ювенальна поліція беруть на профілактичний облік після винесення йому офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї є:

1) заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

2) висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання щодо вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

3) отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї;

4) отримання інформації про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення (звернення громадян, організацій, підприємств, навчальних закладів тощо).

Здійснення профілактичної роботи з *особами, які страждають на тяжкі психічні розлади*, регламентовано спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2000 № 346/877 «Про затвердження Інструкції про заходи та організацію взаємодії закладів охорони здоров'я й органів внутрішніх справ щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади».

Підставою для постановки на облік особи, яка страждає на тяжкі психічні розлади здоров'я і становить суспільну небезпеку, є отримання інформації з психоневрологічного закладу (лікарні, диспансеру).

ДОП не рідше одного разу на місяць здійснюють профілактичні заходи відносно психічно хворих осіб, які становлять суспільну небезпеку. Через членів родини, сусідів вивчають їхню поведінку, з'ясовують, чи мають вони доступ до вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових, легкозаймистих, хімічно агресивних, отруйних речовин.

Також дільничний офіцер поліції:

1) виявляє на адміністративній дільниці психічно хворих, які створюють безпосередню загрозу для себе та оточуючих. Уживає до зазначених осіб

своєчасних заходів профілактичного впливу з метою недопущення вчинення ними злочинів та адміністративних правопорушень;

2) направляє повідомлення про таких осіб до органів охорони здоров'я для вирішення питання їх примусового лікування;

3) при наявності інформації, що свідчить про реальні наміри скоєння психічно хворою особою суспільно небезпечних дій, унаслідок чого виникає потреба її огляду, негайно інформують про це психоневрологічний диспансер (ПНД);

4) своєчасно реагує на факти агресивної (аутоагресивної) поведінки осіб, які страждають на психічні розлади;

5) за зверненням медичних працівників щодо здійснення ними психіатричної допомоги у примусовому порядку, надає їм допомогу та забезпечує охорону громадського порядку, керується Законами України «Про Національну поліцію», «Про психіатричну допомогу» та відомчими нормативними актами, що гарантують суворе дотримання прав громадян та їх безпеку;

Якщо особа одночасно належить до декількох категорій правопорушників, про це вказується в пункті 5 зазначеного журналу.

У разі переїзду профілактованої особи на нове місце проживання до міськрайоргану внутрішніх справ за територіальністю протягом п'яти днів надсилається відповідна інформація.

Загальною підставою для зняття з профілактичного обліку правопорушників усіх категорій є смерть, засудження до позбавлення волі, переїзд особи на інше постійне місце проживання, виправлення особи.

Проведення профілактичної роботи припиняється:

- 1) стосовно раніше судимих - при погашенні або знятті судимості;
- 2) стосовно засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, - після закінчення строку, визначеного вироком суду, якщо в період відбуття покарання вони не вчинили нового злочину;
- 3) стосовно осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, - у разі, якщо такі особи

протягом року з моменту вчинення останнього правопорушення не допустили повторних правопорушень;

4) особами, які страждають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я, - після припинення диспансерного нагляду за такими особами.

Необхідно зазначити, що діяльність дільничного інспектора поліції, крім правового аспекту, має також і моральну складову. Індивідуальна профілактична робота полягає не лише в тому, щоб максимально обмежити дії особи, яка стала об'єктом профілактичного впливу, і цим самим за допомогою усіх можливих та доступних за даних умов способів і засобів позбавити її можливості вчинити злочин чи адміністративне правопорушення, але й у тому, щоб повернути її до нормального, суспільно вигідного способу життя.

Розділ 3. Характеристика діяльності дільничного офіцера поліції щодо роботи з населенням та громадськими формуваннями на поліцейській дільниці з охорони публічного порядку

3.1. Аналіз зарубіжного досвіду взаємодії поліції та громадськості щодо забезпечення публічної безпеки та порядку, та його впровадження в Україні

Дільничні інспектори поліції – це службовці, які повинні постійно спілкуватися з мешканцями дільниці і виконувати основний обсяг профілактичних та правоохоронних функцій у взаємодії із населенням.

Отже, доступ до інформації, комунікація та взаємодія – три важливі складові, над якими Національній поліції потрібно працювати для того, щоб, з одного боку, знизити рівень злочинності, а з другого – забезпечити довіру людей і зміцнити їхню віру в інститут правопорядку. Результат роботи виражатиметься у рівні довіри населення. Люди повинні мати реальну можливість взаємодіяти з поліцією, ділитися своїми ідеями про безпеку суспільства і пріоритети охорони правопорядку. У зв'язку із цим, пропонується впровадити комунікаційну платформу під назвою «Електронний кабінет дільничного інспектора» - це окрема сторінка на офіційному сайті Національної поліції України (або окремий веб-сайт) для служби дільничних інспекторів, розрахована окремо на кожну адміністративну дільницю.

Орієнтація громадян на те, що їхня безпека багато в чому перебуває в їхніх руках, сприяла розвитку суспільної ініціативи: люди стали поєднуватися для взаємної підтримки в протидії злочинності. Ідеї співробітництва з громадськістю виникли не на порожнім місці: їх можна простежити з глибин історії західної поліції. Багато які з сучасних принципів роботи поліції були закладені ще в XIX столітті, в епоху «політики».

При створенні Лондонської поліції сер Роберт Пів сформулював ряд принципів, що повинні лежати в основі її роботи, а один з них можна розглядати як перший паросток співробітництва з громадськістю: „поліція – це громадськість, і громадськість – це поліція” (Braiden, 1992). Однак згодом з ряду

причин цей принцип був забутий. Як вважають деякі дослідники, урядові реформи 1900-х рр., що збіглися з загальною професіоналізацією, привели до відділення поліції від суспільства (Kelling & Moore, 1988). Поліцейські стали працювати позмінно, їх часто перекидали з однієї ділянки на іншу, щоб уникнути корупції.

Крім того, впроваджувалася політика централізованого контролю, покликаною забезпечити дотримання стандартних процедур у роботі, а також заохочувати професійну неупередженість. Відчуженню поліції від громадськості також сприяв розвиток технологій (Community Policing Consortium, 2000). Машини замінили піші патрулі. До 70-х рр. швидкий телефонний зв'язок 911 дозволяв поліції швидко реагувати на повідомлення про злочини. Однак необхідність відповідати на безліч телефонних дзвоників не залишала часу для профілактики злочинності. Це сильно обмежило контакти поліції з громадськістю. Цьому також сприяла комп'ютеризація роботи поліції.

Статистика, а не якість сервісу і населення, що обслуговується, стали центром уваги поліцейських і менеджерів. Постійна зміна маршрутів патрулювання також не сприяла зміцненню контактів із громадськістю (Community Policing Consortium, 2000).

Відчуження поліції від населення досягло свого піка в період зростаючої професіоналізації, коли переважною ідеологією було ствердження: “професіонали краще знають” і коли участь населення в контролі за злочинністю стало розглядатися як непотрібна (Community Policing Consortium, 2000).

Згодом методи роботи поліції, що виявлялися досить ефективними в минулому, перестали себе виправдовувати. Змінилися характер і рівень злочинності. Традиційні методи роботи виявлялися нездатними вирішувати такі проблеми урбанізованих суспільств, як нелегальна торгівля наркотиками, молодіжні угруповання, вбивства, вуличне злодійство і квартирні крадіжки.

Крім того, відбулися корінні зміни в самому суспільстві. Стало виникати усе більше проблем, викликаних міжетнічними протиріччями, імміграцією, суперечливими інтересами і потребами різних груп і меншостей. Працюючі

батьки-одиначки виявилися не в змозі приділяти досить часу вихованню дітей, а школи і церква не змогли заповнити цей пробіл.

Стало усе більш складним фінансове забезпечення роботи поліції, що не справляється зі зростаючою злочинністю. У цих умовах поліція, місцеві влади і громадськість почали приходити до розуміння необхідності співробітництва поліції з громадськістю.

У США 60-і і 70-і роки минулого сторіччя були роками бурхливих соціальних рухів – антивоєнних протестів, виступів борців за цивільні права й активної діяльності багатьох інших груп. Поліція стала для них об'єктом, що вимагає змін, це була мішень для ворожих виступів. Зокрема, поліцію критикували за нездатність справитися з цивільними безладдями. Зрештою це все змусило поліцейське керівництво задуматися. Між 1968 і 1973 р. три комісії при президенті США виробили ряд рекомендацій з реформування поліції (Community Policing Consortium, 2000).

Велику роль у реформуванні поліції зіграли також наукові дослідження. Дослідження злочинності продемонстрували, що не про всі вчинені злочини жертви повідомляють у поліцію. Це змусило поліцію почати пошук шляхів поліпшення думки населення про себе і більш ефективних шляхів взаємодії з місцевим населенням. Дослідження, проведені в ряді міст, показали також неефективність багатьох традиційних методів роботи, таких як випадкове патрулювання і швидке реагування (Kelling et al, 1974; Kansas City Police Department, 1980; Eck & Spelman, 1989; Farmer, 1981). З іншого боку, ці дослідження показали, що тісні зв'язки з місцевим населенням більш важливі, ніж це вважалося раніше; що взаємодія з населенням може поліпшити відношення поліцейських до своєї роботи, до населення, що обслуговується, і заохочує співробітників шукати творчі підходи до рішення складних проблем (Boydston & Sherry, 1975). Важливу роль зіграло також вироблення нової концепції роботи поліції, орієнтованої на вирішення цих проблем (Goldstein, 1979). Ця концепція вимагала переходу від пасивної роботи, орієнтованої тільки

на розслідування вчинених злочинів, до активного пошуку шляхів поліпшення використання наявних у розпорядженні поліції ресурсів.

Ряд дослідників і практиків прийшли до висновку про можливість за допомогою співробітництва з населенням вирішити ряд серйозних проблем. Так, Роберт Троянович вважав, що попередити цивільні безладдя можливо збором інформації, що дозволить виявити райони ризику, установити рівень криміногенності в цих районах, слабкі і сильні сторони місцевого населення, а також шляхи залучення помічників з боку законослухняних громадян (Trojanowicz, 1989). Він посилається на випадки, коли співробітництво поліції з громадськістю допомагало запобігти безладдям, включаючи події у Флінті, Мічигану під час експериментів «сусідського пішого патрулювання». Цей експеримент показав, що піші патрульні почували себе в більшій безпеці, чим їх колеги в машинах. Троянович стверджував, що причина цьому – те, що більшість людей законослухняні й у тих, хто живе в бідних районах, є досить підстав для того, щоб бажати допомогти поліції захистити їх від злочинності (Trojanowicz, 1989). Він також зазначав, що робота того самого поліцейського на тій самій ділянці день у день поліпшує обмін інформацією з населенням: поліцейський одержує важливі відомості про те, що більше за все турбує місцеве населення, а в обмін на це громадяни постачають його інформацією про злочини (Trojanowicz & Moore, 1988).

Крім контролю і профілактики цивільних безладь, спільна робота з населенням має визначені переваги в контролі над торгівлею наркотиками: тут йдеться про контроль за торгівлею на вулицях. Вважається, що за допомогою спільної роботи можна одержувати кращу інформацію про роздрібну і навіть великомасштабну торгівлю наркотиками, з меншим ризиком і меншими витратами, чим при звичайних операціях під прикриттям (McLanus, 1992).

Знання, якими володіють працюючі в рамках роботи з населенням поліцейські, являє собою основу для виявлення тих типів злочинів, що є основними в роботі поліції, орієнтованої на вирішення розглянутих проблем (Trojanowicz & Vucqueroux, 1989). Поліція може, наприклад, скласти список

підлітків, чиї родичі стурбовані їх причетністю до торгівлі наркотиками і, почавши з контактів з їхніми родителями, потім організувати певні заходи для самих підлітків – від консультування до екскурсій і розваг.

Відповідно до дослідження, проведеного в 1991 р., майже 41% підрозділів поліції в США, що обслуговували населення чисельністю в 50 і більше тисяч чоловік кожне, на практиці застосовували принципи спільної роботи з громадськістю. Ще 19% заявили, що вони розробляють політику спільної роботи, а ще 11% планували зайнятися виробленням такої політики в майбутньому році (Carter et al, 1991).

Найчастіше використовувані на практиці форми співробітництва з населенням – це дільничні і міні-відділки поліції (Graham & Bennett, 1995).

Дільничні. Офіцери поліції по зв'язках із громадськістю – це поліцейські, закріплені за визначеною територією (звичайно окремою ділянкою) на постійній основі. На них покладається особлива задача забезпечення в повному обсязі охорони громадського порядку на території обслуговування (Graham & Bennett, 1995). Одне з опитувань населення з питань співробітництва поліції з громадськістю, проведений у Великобританії на початку 90-х, показав, що ця форма співробітництва використовувалася в багатьох місцях, але при впровадженні цієї форми виникали різного роду проблеми (Bennett & Lupton, 1992). Громадських констеблів часто знімали з ділянки для виконання інших, що не відносяться до їх задач, обов'язків на інших територіях, і лише 10% часу, проведеного ними поза поліцейською ділянкою, вони присвячували контактам із громадськістю і профілактичній роботі. Оцінок впливу громадських констеблів на рівень злочинності не проводилося (Graham & Bennett, 1995).

Відділення поліції. Міні-відділення звичайно розміщуються в одному з приміщень у районі проживання (звичайно таке приміщення знаходиться в будинку, де розташовані інші громадські організації) або в центрі міста. Їхньою метою є поліпшення контактів поліції з населенням і підвищення інформованості населення з питань, якими займається поліція. Міні-відділки в центрі міста звичайно використовуються для поширення інформації щодо профілактики

злочинності, а також для проведення поліцією кампаній з профілактики злочинності (Graham & Bennett, 1995).

Нижче розглядаються кілька конкретних прикладів впровадження програм співробітництва поліції з населенням, частиною яких були міні-відділки або дільничні.

Ділянки поліції для населення у Вікторії, Канада. Програма була націлена на зниження злочинності і страху перед злочинністю підвищенням доступності послуг поліції для населення через створення ділянок поліції для населення (Walker et al. 1992). Один констебль був прикріплений на постійній основі до ділянки, де працювали також 15-20 волонтерів. Волонтери працювали удвох позмінно. Констебль повинен був звітувати перед керівником програми. Усі ділянки впроваджували в себе різні програми, такі як «сусідське спостереження/взаємодопомога», «навчання тому, як протистояти наркотикам» (для дітей від 10 до 12 років). Батьки і співробітники поліції дуже високо оцінили корисність даної програми, хоча і відсутні дані, що підтверджують поліпшення в результаті даної програми відносин місцевих жителів з поліцією (Graham & Bennett, 1995).

Ангели-охоронці, США (Канада і Великобританія). Це групи людей в уніформі, що пройшли спеціальну підготовку, намагаються зупинити злочини, що відбуваються, і роблять арешти громадян. Хоча вони не озброєні, по зовнішньому вигляді і функціям вони нагадують поліцію (Graham & Bennett, 1995). По оцінці дослідників, у результаті експерименту не відбулося зниження рівня насильницьких злочинів, однак удалося домогтися більш значного зниження рівня злочинів проти власності в експериментальному районі в порівнянні з контрольним – 25% проти 15% – (Pennell et al 1986; 1989). Опитування населення також показало, що, на думку місцевих жителів, ангели-охоронці були ефективні, внаслідок чого люди почували себе в більшій безпеці.

У чому ж саме полягає проблема неефективності діяльності міліції, на чому конкретно потрібно ставити наголос в ході реформування даної структури? Як було доведено в результаті багатьох наукових досліджень і практичних

експериментів, проведених останнім часом щодо діяльності поліції, останній не вистачає підтримки громадськості в її діяльності. Більш того, було встановлено, що поліція може досягти значних успіхів у боротьбі зі злочинністю лише в тому разі, коли буде побудовано атмосферу взаємоповаги і співробітництва між нею і громадянами.

Необхідно зробити наголос на тому, що далеко не тільки поліція повинна займатися питаннями охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. Відповідальність за все це має лежати, перш за все, на самому суспільстві, а міліція є лише органом, який повинен координувати та охороняти на професійній основі законні інтереси громадян і допомагати в створенні таких громадських формувань, які своїми зусиллями були б в змозі захистити себе від протиправних посягань. Не випадково, що майже у всіх найбільш розвинутих країнах світу наголос в поліцейській діяльності ставиться перш за все на попередження злочинності за допомогою громадян та громадських формувань правоохоронної спрямованості. Окрім того, очевидним є і те, що легше і дешевше як для держави, так і для платників податків витратити зусилля та кошти на превентивні заходи, ніж на розкриття злочинів.

Дуже поширеною за кордоном є система «сусідського спостереження», де громадяни беруть участь у виявленні правопорушень як індивідуально, так і через громадські об'єднання правоохоронної спрямованості. Організовано роботу по наданню окремим громадянам і компаніям порад з організації їх охорони. Проводяться дискусії, телевікторини з питань попередження злочинів. Розроблено систему заходів, які заохочують громадян бути свідками або інформаторами в різних справах. На добровільних засадах для допомоги поліції залучаються як окремі громадяни, так і громадські об'єднання правоохоронної спрямованості. Відповідно з планами керівництва цієї країни чисельність такого громадського об'єднання, як «добровільні стражі», в перспективі має досягнути до 5 млн. чоловік — число вельми значуще. На добровільних помічників покладаються обов'язки з патрулювання і пошуку інформації про злочини та інші правопорушення. Вони не озброєні, не мають спеціального оснащення та одягу.

Дізнавшись про злочин, повідомляють про нього по рації черговому підрозділу швидкого реагування, так як припинення злочинів та інших правопорушень не входить до їх функціональних обов'язків.

Сусідське спостереження. Суть сусідського спостереження в тім, що громадяни повинні стати «очима і вухами» поліції, спостерігаючи за тим, що відбувається біля будинку і повідомляючи про підозрілі випадки або осіб у своєму районі. Ідея полягає в тому, що через участь у сусідському спостереженні вони зможуть краще довідатися один про одного, почнуть допомагати один одному, повідомляючи про будь-які підозрілі події в поліцію (Graham & Bennett, 1995). Невеликі групи громадян збираються для обговорення місцевих проблем, обмінюються порадами про те, як відгородити себе від злочинців, і складають плани з організації спостереження в районі проживання. Члени групи доглядають за будинками своїх сусідів, маркірують своє майно, поліпшують захищеність своїх будинків і в деяких програмах висувають пропозиції з благоустрою території.

Ключовим принципом сусідського спостереження є розширення неформального спостереження, своєчасних повідомлень у поліцію і збільшення кількості арештів. Це веде до зниження числа злочинців на вулицях і зупиняє інших потенційних порушників. Спільна робота жителів над рішенням загальних проблем веде до поліпшення соціальних контактів у районі, поліпшуються відносини і зміцнюються зв'язки між жителями і поліпшується їхня здатність разом протистояти злочинності. Це також допомагає знизити страх перед злочинністю і поліпшує відношення громадян до поліції.

Сусідське спостереження може бути почате з ініціативи місцевої поліції або співробітника по профілактиці злочинності, а найчастіше і з ініціативи самих громадян. Звичайно призначаються координатор, посередники між координатором і місцевими жителями. Проводяться збори і видаються бюлетені для інформування місцевих жителів, на будинках розміщаються спеціальні наклейки; вуличні покажчики також можуть використовуватися для інформації, що дана територія охоплена програмою сусідського спостереження.

Програма виникла в США в 70-і роки XX ст., а потім швидко поширилася на Канаду, Великобританію, пізніше – Нідерланди. Схеми можуть працювати як у декількох мікрорайонах, так і охоплювати тисячі мікрорайонів. У США 20% родин проживають у районах, де діють програми сусідського спостереження, а з них біля третини самі беруть участь у такій програмі (Garofalo & McLeod, 1988). За деякими оцінками, у Канаді близько 25% населення охоплені сусідським спостереженням, а у Великобританії 14% родин заявили про свою участь у таких програмах (Mayhew et al, 1989).

Як виявилося, сусідське спостереження простіше організувати і підтримувати в більш стабільних, соціально однорідних районах, де участь у добровільних громадських організаціях – звичайна практика і де жителі є власниками будинків (Норі, 1988; Bennett, 1989). У більш соціально різномірних і менш стабільних районах з високим відсотком жителів з менш забезпечених груп населення число учасників значно нижче (Shernock, 1986; Mayhew et al, 1989). На практиці учасники сусідського спостереження обмежуються розміщенням плакатів і наклеюють на вікнах своїх будинків. У маркіруванні майна і перевірях захищеності житла беруть участь лише деякі. Спостереження і повідомлення в поліцію також нечасті (Husain, 1988; Bennett, 1990).

У Данії, Франції, Нідерландах, Швеції, Німеччині діють *громадські ради з попередження злочинів*. Керівництво цих рад, як правило, очолюють авторитетні політики та управлінці. Так, наприклад, в німецькому окрузі Шлезвіг-Гольштейн у правління громадської ради увійшли міністр внутрішніх справ, міністр культури, міністр юстиції, міністр соціального захисту населення. Задачами цих рад є узагальнення картини злочинності за рахунок виявлення латентного криміналу та викриття його причин і умов, на які можна ефективно впливати на місцевому рівні. Ради надають матеріальну та педагогічну допомогу неповним сім'ям і сім'ям наркоманів та алкоголіків, допомагають в організації дозвілля неповнолітнім, консультують адміністрацію шкіл і вчителів про форми та методи попередження злочинів на шкільному рівні. Наприклад, учні старших класів почали чергувати на небезпечних ділянках доріг і помагати дітям

переходити дорогу. З ініціативи датської громадської ради з профілактики правопорушень в цій країні була змінена молодіжна політика. В п'ятимільйонній Данії було створено біля семи тисяч підліткових та молодіжних клубів, центрів та гуртків по різних інтересам. Мета – запобігання та попередження злочинності неповнолітніх. Слід зазначити, що зусилля датчан принесли позитивні результати: за 1989-1999 рр. рівень тяжких злочинів серед молоді Данії зменшився у 2 рази.

В Австрії, Бельгії, Ірландії, Італії і Швейцарії функціонують *спеціальні комісії з координації поліцейських і адміністративних заходів*, направлених на попередження злочинів. Цікавою особливістю діяльності громадськості країн Західної Європи є також і те, що має місце створення не тільки оперативних груп по охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями, але й утворення педагогічних асоціацій та наукових структур, які активно проводять кримінологічні дослідження та організують обмін досвідом.

Характер протистояння злочинності в різних країнах Америки досить різноманітний, так само як різноманітні національні традиції й економічне становище держав, розташованих у цьому регіоні. Сполучені Штати Америки мають найбільш багатий досвід в сфері охорони громадського порядку та боротьбі зі злочинністю. Рівень злочинності в цій країні один з найвищих у світі (досить зазначити, що від злочинів у США загинуло значно більше людей, ніж від війни). Високий рівень економічного розвитку дозволив державним діячам США активно впроваджувати в практику політику протистояння злочинності за допомогою громадськості. Наприкінці 80-х – початку 90-х рр. стратегічна лінія американської політики стала мінятися.

Нова стратегія одержала назву громадської поліцейської діяльності, або політики, орієнтованої на громадян; її основою стала формула: головним завданням поліції є активна діяльність з попередження злочинів у взаємодії із громадськими формуваннями й окремими громадянами, а не реагування на інформацію про злочини та пригоди. Свою роботу американська поліція за прикладом японських колег сконцентрувала в мікрорайонах. Головний акцент

став робитися на демонстрацію присутності в житлових районах як поліцейських, так і їх добровільних помічників. Причому поліцейські значною мірою відмовилися від використання автомобілів. Щоб бути ближче до людей, вони стали користуватися велосипедами або патрулювати пішки.

Особлива увага стала приділятися усуненню причин і умов, що сприяють здійсненню злочинів, та охороні громадського порядку на вулицях і в інших громадських місцях. Тому довірчі відносини між поліцією і громадянами стали сприяти більш ефективному розкриттю злочинів та одержанні інформації про місцезнаходження злочинців. Ефективність діяльності поліції зросла, у той час як втрати серед поліцейських значно зменшилися: щорічно в США гине близько 60 поліцейських.

За прикладом європейських держав в американських містах громадськість також стала надавати допомогу поліції в боротьбі зі злочинністю. Наприклад, у місті Ротчестер (штат Нью-Йорк) поліцейське керівництво організувало спеціальні курси за програмою «Поліція і жителі – разом проти злочинності». Ціль навчання – залучити жителів міста до несення пішої патрульної служби. На взаємовигідних умовах до патрулювання стали залучати студентів. За 90 годин патрулювання поліцейський департамент оплачує їхнє річне навчання в коледжі. Студенти парами чи групами патрулюють вулиці міста. Помітивши порушення громадського порядку, патруль повідомляє поліцейську дільницю по радіо. Ця практика одержала схвалення на федеральному рівні і була поширена в інших містах. Даний досвід доцільно було б впровадити і на Україні, з огляду на велику кількість вищих навчальних закладів і на неналежне матеріальне забезпечення наших студентів.

В американській столиці нараховується 286 патрульні групи з місцевих жителів. Причому постійно утворюються все нові й нові групи, загальна чисельність яких перевищує 14 тис. чоловік. Патрулювання за допомогою громадськості поступово зробило вулиці Вашингтона безпечними, торговці наркотиками були витіснені зі столичних вулиць. Після інтенсифікації діяльності громадських об'єднань правоохоронної спрямованості кількість нічних крадіжок

зі зломом знизилася у Вашингтоні в 1993 р. на 40 %, а частку викрадення автомобілів у структурі вашингтонської злочинності вдалося значно зменшити (з 12 % у 1992 р до 2 % у 1999 р).

Для стимулювання участі громадян у правоохоронній діяльності застосовуються всілякі способи: видача безкоштовного спецодягу престижних моделей, заохочення їхньої діяльності різними знаками уваги (від направлення листа в день народження до нагородження пам'ятними знаками і медалями), організація безкоштовних сніданків, вечірок, видача грошових премій, згадування про них у засобах масової інформації, оголошення подяки вищими посадовими особами держави – усе це дозволяє таким особам відчувати власну значимість і усвідомити необхідність їхньої діяльності. Цікавим є те, що в ПАР для патрулювання стали залучати безробітних за помірну плату (це дозволяє, з одного боку, поліпшити матеріальне становище безробітних, а з іншого – запропонувати антикримінальну роль одній із самих криміногенних соціальних груп).

Визначено кілька можливих шляхів поліпшення співробітництва поліції з громадськістю (Graham & Bennett, 1995):

- роз'яснення співробітникам поліції (особливо нижчим чинам) суті роботи з профілактики злочинності. Мають бути показані переваги активної роботи поліції;

- для досягнення балансу між активною і пасивною роботою необхідне посилення активної роботи. Посиленню активності в роботі поліції могло б сприяти введення нових показників звітності, на додаток до звітів про арешти і розслідування. Такими показниками могли б бути, наприклад, розвиток контактів з місцевими групами й організаціями, збільшення кількості звертань громадян у поліцію, звіти по тим видам злочинів, що більше за все турбують громадян;

- у підготовці поліцейських слід приділяти більше уваги виробленню в них професійних навичок, необхідних для співробітництва з населенням, особливо комунікаційних і організаційних здібностей, а також роботи з іншими

організаціями і зміцненню зв'язків із громадськістю, особливо з етнічними меншостями, молоддю і літніми.

– поліція повинна приділяти більше уваги профілактиці тих злочинів і порушень громадського порядку, що більш за все турбують місцеве населення. Вона не має бути і не є «власником» проблем злочинності, і тому повинна виробляти свої стратегії разом з місцевими жителями й іншими громадськими організаціями. Поліції слід інформувати громадськість про свою роботу і плани. Для з'ясування пріоритетів місцевих жителів, їхніх очікувань, а також рівня злочинності та віктимізації можуть використовуватися опитування населення.

Концепція співробітництва поліції з громадськістю в останні кілька десятиліть стала важливим елементом планування діяльності багатьох поліцейських сил і підрозділів у Європі і Північній Америці. Хоча існують розходження в розумінні того, що містить у собі таке співробітництво і які форми кращі, сама необхідність і важливість співробітництва з населенням сьогодні визнається переважною більшістю дослідників і практичних працівників у цих країнах.

Досвід упровадження різних програм і форм співробітництва з населенням на Заході показує важливість спільної роботи поліції і громадськості насамперед для профілактики злочинності і порушень громадського порядку. Крім того, розвиток і зміцнення співробітництва з населенням може розглядатися як важлива частина процесу демократизації поліції, у ході якого поліція стає усе більш сприйнятливою до нестатків і проблем населення, на службі в якого вона знаходиться.

В Україні, де поліція знаходиться на самому початку демократичних перетворень і в пошуку більш ефективних шляхів боротьби зі злочинністю, навряд чи існує альтернатива зміцненню відносин із громадськістю. У радянський період був накопичений багатий досвід співробітництва поліції з громадськістю, хоча далеко не завжди таке співробітництво базувалося на добровільній основі і не завжди дійсно допомагало вирішувати проблеми злочинності і громадського порядку. Проте для сьогоденної поліції України

процес відновлення відносин співробітництва з населенням представляється природним відродженням існуючих раніше традицій.

Разом з тим, налагодження відносин співробітництва з населенням сьогодні має базуватися на нових принципах. Таке співробітництво має стати добровільним, неформальним і служити насамперед інтересам громадян. Хочеться зазначити, що вміння працівників поліції будувати взаємовідносини як з окремими громадянами, так і з представниками конкретних громадських формувань розглядається як важливий показник їх професійного рівня, політичної та правової культури.

Діяльність поліції та об'єднань громадян, які беруть участь в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями, формує у людей усвідомлення необхідності рахуватися з суспільними інтересами, поважно відноситись до правових приписів, розуміти свої громадські обов'язки. Вміння вітчизняних правоохоронців вчасно аналізувати та узагальнювати зарубіжний досвід участі громадськості в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями надають можливість більш інтенсивно залучати широкі верстви населення до правоохоронної діяльності, що дозволить піднести на новий рівень партнерські відносини між поліцейськими і населенням, налагодити ділове співробітництво між ними, створити організаційно-правовий механізм для залучення громадськості до охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями, надати вітчизняній правоохоронній діяльності загальнонародного характеру і вивести її на якісно новий рівень.

Таким чином, слід визнати, що на основі наукових досліджень і багатьох практичних експериментів останнім часом було доведено, що для успішної боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку органам правопорядку не вистачає підтримки суспільства. Крім того встановлено, що вони можуть досягти значних успіхів у боротьбі зі злочинністю лише в тому разі, коли буде створено атмосферу взаємодії співробітництва між ними і населенням. У зв'язку з цим, дільничними офіцерами поліції повинна продовжуватися робота по залученню найширших верств населення до правоохоронної діяльності.

Однак, процес відродження громадських формувань правоохоронної спрямованості стикається із низкою **проблем** до яких відносяться:

1. Обтяжлива (громіздка) процедура легалізації, особливо реєстрації таких громадських формувань.

2. Відсутність належної державної підтримки діяльності громадських формувань правоохоронної спрямованості діяльності та належного соціально-правового захисту їх членів. Органи влади та місцевого самоврядування ослабили увагу до громадських формувань, глибоко не вникають в їх діяльність, не виявляють належної турботи про їх матеріально-технічне забезпечення. Місцеві ради та їх виконавчі комітети ще не повною мірою виконують покладені на них обов'язки по наданню допомоги громадським формуванням і створенню умов для їх успішної роботи, перекладають такі обов'язки на державні правоохоронні органи.

3. Відсутність належної матеріальної зацікавленості членів громадських формувань правоохоронної спрямованості у виконання покладених на них завдань, функцій та обов'язків щодо охорони громадського порядку.

4. Недовіра, і як слід низький рівень довіри громадян до правоохоронних органів, що, у свою чергу, негативно відображається на іміджі громадських формувань правоохоронної спрямованості.

5. ДОП не вживають дієвих заходів до забезпечення повсякденної взаємодії з громадськими формуваннями, організації правового виховання членів громадських формувань, навчання їх формам і методам боротьби з правопорушеннями.

6. Участь членів громадських формувань, а також досвід роботи кращих членів громадських формувань недостатньо узагальнюються, слабо висвітлюються і пропагуються засобами масової інформації.

Надаючи важливе значення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку, необхідно намітити такі основні напрями удосконалення їх діяльності: по-перше, спростити процедуру їх легалізації; по-друге, надавати більше уваги і допомоги громадським формуванням з боку місцевих органів

влади та місцевого самоврядування; по-третє, зосередити зусилля громадських формувань спільно з дільничними інспекторами міліції на профілактиці правопорушень і правовій пропаганді серед населення, його правовому вихованні; по-четверте, поліпшити матеріально-технічне та фінансове забезпечення громадських формувань, удосконалити систему соціально-правового захисту їх членів, підвищити матеріальну мотивацію останніх до правоохоронної діяльності; по-п'яте, підвищити якість взаємодії та координації між ОВС, ДПС та громадськими формуваннями правоохоронної спрямованості.

Удосконалення правоохоронної діяльності громадських формувань, їх взаємодії з органами внутрішніх справ, ДОП, немислима без їх забезпечення сучасною матеріально-технічною базою (спеціально обладнаними приміщеннями, засобами зв'язку, автотранспортом, іншими технічними засобами). Однак, матеріально-технічне забезпечення громадських формувань правоохоронної спрямованості бажає кращого.

Використовуючи досвід роботи громадських формувань 60-70-х років, необхідно підвищувати авторитет їх членів, яких необхідно підбирати і відбирати ретельно, з людей активних, принципових, авторитетних, за рекомендацією трудового колективу або місцевої громади, залучати у їх лави колишніх працівників ОВС, які знаходяться на пенсії та мають великий досвід правоохоронної діяльності.

Актуальною проблемою сучасності є формування громадської думки про необхідність створення і активної участі громадян в громадських формуваннях правоохоронної спрямованості. В засобах масової інформації необхідно як найширше висвітлювати позитивну роботу громадських формувань та ДОП, їх успіхи у попередженні та припиненні правопорушень, затриманні правопорушників тощо. Висвітлення позитивних аспектів діяльності громадських формувань та їх взаємодії з ДОП, вивчення думки населення про їх роботу має важливе соціальне значення для подальшого розвитку активності громадян в охороні громадського порядку.

Слід запровадити обов'язкову участь в оперативних нарадах територіальних органів внутрішніх справ та керівників громадських формувань правоохоронної спрямованості для їх ознайомлення з оперативною обстановкою на обслуговуючій території.

Плануючи роботу спеціалізованих громадських формувань, наприклад, тих, основна діяльність яких спрямована на попередження дитячої злочинності, що необхідно залучати до таких формувань вчителів, дитячих дільничних педіатрів, працівників дитячих відділів культури, які мають професійні навички спілкування з неповнолітніми. Використовуючи досвід роботи існуючих раніше комісій у справах неповнолітніх, такі громадські формування повинні створювати свою систему виявлення неповнолітніх схильних до вчинення правопорушень, планувати свою профілактичну роботу, використовувати комплекс запобіжних заходів організаційного і виховного характеру, здійснювати контроль і аналізувати ефективність цих заходів.

Важливою умовою ефективної і цілеспрямованої роботи громадських формувань повинен стати комплексний план взаємодії між ними і відповідними державними органами правопорядку.

Підводячи підсумок, необхідно підкреслити, що не кількість громадських формувань та їх членів, а якісні показники повинні бути визначальними під час оцінювання ефективності їх правоохоронної діяльності, а саме кількість попереджених та припинених ними правопорушень, виявлених правопорушень та правопорушників, які їх вчинили і т. ін., з одного боку, та думка населення про їх правоохоронну діяльність, визначальною підставою для формування якої буде їх фактична присутність у громадських місцях – з другого.

3.2. Взаємодія служби дільничних офіцерів поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування

Основними формами взаємодії служби ДОП з органами державної влади та органами місцевого самоврядування з питань діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку є:

а) проведення нарад за участю керівників громадських формувань з охорони громадського порядку, на яких розробляються та погоджуються спільні заходи із забезпечення правопорядку на територіях обслуговування;

б) заслуховування звітів керівників громадських формувань з охорони громадського порядку щодо участі їх членів в охороні громадського порядку, проведенні спільних з поліцією профілактичних рейдів та інших відпрацювань територій населених пунктів;

в) заохочення членів громадських формувань з охорони громадського порядку у встановленому законодавством порядку;

г) вирішення питань щодо відновлення, створення нових та припинення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку та інше.

З метою накопичення інформації про діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку, аналізу та узагальнення результатів їх роботи, стану взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування в кожному ТОП заводять справи-накопичувачі, перелік матеріалів, які повинні знаходитися у справі-накопичувачі щодо аналізу та узагальнення результатів роботи громадських формувань з охорони громадського порядку.

Покладання правоохоронної функції на органи місцевого самоврядування є необхідною умовою функціонування самого місцевого самоврядування; забезпечення на території громади режиму законності; підтримки взаємодії всіх суб'єктів правоохоронної діяльності, інших державних і недержавних органів та організацій, які здійснюють функції нагляду й контролю за дотриманням законодавства в різних сферах суспільного життя громади.

Правоохоронна функція може здійснюватись органами місцевого самоврядування в найрізноманітніших формах: контролю, організації, взаємодії, забезпечення фінансування охоронних заходів, правотворчих і правозастосовних заходах тощо. Виконуючи правоохоронну функцію, органи місцевого самоврядування реалізують повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на території обслуговування.

Висновки

В напрямі забезпечення формування правової держави та громадського суспільства в Україні важливе місце посідає Національна поліція, діяльність якої потребує постійного удосконалення, обумовленого сучасними потребами економічного, політичного, соціального життя суспільства. В умовах існуючих в Україні антисоціальних проявів держава шукає науково обґрунтовані форми і методи максимального зниження їх негативних наслідків, в тому числі вирішення завдань удосконалення охорони публічного порядку, забезпечення публічної безпеки та розкриття злочинів. Визначальне місце у сфері попередження та профілактики злочинів і адміністративних правопорушень, охороні публічного порядку та громадської безпеки належить дільничним офіцерам саме на них покладено основний обсяг правоохоронних функцій Національної поліції на території поліцейських ділянок, здійснення заходів попередження і припинення злочинів та правопорушень.

Правове положення дільничного інспектора в структурі Національної поліції регламентується Конституцією України, Законом України «Про Національну поліцію», і насамперед, Наказом МВС України № 650 від 28 липня 2017 року. Відомчий правовий статус дільничного офіцера поліції складають його права і обов'язки у взаємовідносинах з начальниками та іншими працівниками Національної поліції.

Результати роботи дільничного офіцера оцінюються населенням, що проживає на території дільниці. При цьому враховуються реальний стан публічного порядку на ділянці; особистий вклад дільничного офіцера в попередження, припинення і розкриття злочинів; своєчасний і якісний розгляд звернень громадян; рівень особистої виконавської дисципліни і стану законності в оперативно-службовій діяльності дільничного офіцера поліції. Сенс всіх зусиль по належній організації роботи дільничних офіцерів полягає в тому, щоб переважну частину свого робочого часу вони знаходилися на закріплених дільницях, досконально знали їх особливості, населення і оперативну обстановку, своєчасно реагували на заяви і скарги громадян, самостійно і у взаємодії з іншими службами Національної поліції, з громадськістю

забезпечували ефективну охорону публічного порядку і боротьбу із злочинністю.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI // Відомості Верховної Ради УРСР. – 2011. – №38. – Ст. 385 (із змінами).
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII// Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – ст.222.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс] / Веб-сайт Верховної Ради України. – 2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/580-19>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національної поліції : Закон України від 10.11.2015 № 766-VIII // Урядовий кур'єр від 10.12.2015– 2015. – № 231.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]: Закон України від 23.12.2015 № 901-VIII / Веб-сайт Верховної Ради України. – 2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Про запобігання корупції : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Голос України від 25.10.2014 – № 206 (зі змінами та доповненнями).
8. Про міжнародні договори України : закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
9. Про звернення громадян : закон України від 02.10.1996 № 393/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256 (зі змінами та доповненнями).
10. Про громадські об'єднання : закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.

11. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами та доповненнями).
12. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – ст. 314
13. Про попередження насильства в сім'ї : закон України від 15.11.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
14. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 30. – Ст. 1248.
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – ст.1122. (зі змінами та доповненнями).
16. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248608057>
17. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 730 // Урядовий кур'єр від 24.09.2015 р. – № 176.
18. Про затвердження Положення про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.
19. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування: Указ Президента України від 7.02.2008 р. № 109 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
20. Правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України

від 10.10.2001 №1306 // Офіційний вісник України. – 2001. – №41. – стор.38. – Ст.1852 (зі змінами).

21. Деякі питання діяльності патрульної служби Міністерства внутрішніх справ у сфері безпеки дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 476 //Урядовий кур'єр від 10.07.2015 р. – 2015. – № 123.

22. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 02.07.2015 № 796 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03.07.2015 р. за № 777/27222) / Режим доступу : [http:// www.zakon1.rada.gov.ua](http://www.zakon1.rada.gov.ua)

23. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 / Офіційний вісник України від 13.11.2015. - 2015 р. - № 88.- С. 176. - ст. 2964. - код акту 79337/2015.

24. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE27943.html

25. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 06.11.2015 № 1377 // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE27943.html

26. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, В.І.Олефір, С.Ф.Константинов та ін. – К. : ВАВ «Правова єдність», 2010 р. – 684 с.

27. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник / [Черней В.В., Константинов С.Ф., Братель С.Г. та ін.]; під заг. ред. Коваленка В.В. [5-те вид.]. – К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. – 408 с.

28. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних

офіцерів поліції: наказ МВС України від 28 липня 2017 року №650.

29. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

30. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1408->

31. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі : наказ МВС України та Державного департаменту з питань виконання покарань від 04 лист. 2003 р. №1313/203 // Офіційний вісник України. – 2004 р. – № 2. – Т. 2. – С. 700. – Ст. 103.

32. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1377 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>

33. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

34. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та

швидкість реакції: наказ МВС, МОЗ України від 09.11.2015 № 1452/735
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>.

35. Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь
(відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів
соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів
внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї
: наказ Міністерства молоді та спорту України, МВС України від 07.09.2009 № 3131/386
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0917-09>.